

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ-TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA FINANCÍ

Analýza trhu životního pojištění v České republice
Analysis of the life insurance market in the Czech Republic

Student: Tereza Látalová
Vedoucí bakalářské práce: Ing. Martina Borovcová, Ph.D.

Ostrava 2011

Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou bakalářskou práci včetně příloh vypracovala samostatně.

V Ostravě dne 11. 5. 2011

.....
Tereza Látalová

Poděkování

Ráda by jsem poděkovala vedoucí mé bakalářské práce paní Ing. Martině Borovcové, Ph.D. za její čas, připomínky a cenné rady při řešení této práce.

Obsah

1	Úvod.....	3
2	Charakteristika trhu životního pojištění.....	5
2.1	Základní pojmy.....	5
2.2	Historie pojistného trhu	6
2.3	Pojistný trh.....	8
2.4	Regulace v pojišťovnictví.....	10
2.5	Segmentace pojistného trhu.....	11
2.6	Životní pojištění.....	12
2.7	Životní pojištění a daňové zvýhodnění.....	13
2.8	Pojistné v životním pojištění	13
2.9	Druhy životního pojištění	14
2.9.1	Pojištění pro případ smrti	15
2.9.2	Pojištění pro případ dožití	16
2.9.3	Směšené životní pojištění	17
3	Vybrané ukazatele hodnotící úroveň trhu životního pojištění.....	19
3.1	Škodovost	19
3.2	Pojištěnost.....	20
3.3	Hrubé předepsané pojistné.....	20
3.4	Pojistné plnění	21
3.5	Počet uzavřených pojistných smluv	21
3.6	Počet vyřízených pojistných událostí	22
3.7	Průměrné pojistné na jednu pojistnou smlouvu.....	23
3.8	Průměrné pojistné plnění na jednu pojistnou událost.....	23
3.9	Průměrné hrubé předepsané pojistné na jednoho obyvatele.....	23
3.10	Počet komerčních pojišťoven.....	24

3.11	Koncentrace pojistného trhu	25
3.12	Počet zaměstnanců v pojišťovnictví.....	25
4	Analýza trhu životního pojištění v České republice.....	26
4.1	Škodovost	26
4.2	Pojištěnost.....	28
4.3	Hrubé předepsané pojistné.....	29
4.4	Vyplacené pojistné plnění	32
4.5	Počet uzavřených pojistných smluv	34
4.6	Počet vyřízených pojistných událostí	35
4.7	Průměrné pojistné na jednu pojistnou smlouvu.....	37
4.8	Průměrné pojistné plnění na jednu pojistnou událost	38
4.9	Průměrné hrubé předepsané pojistné na jednoho obyvatele.....	39
4.10	Počet komerčních pojišťoven.....	40
4.11	Koncentrace pojistného trhu	42
4.12	Počet zaměstnanců v pojišťovnictví.....	45
5	Závěr.....	47
	Seznam použité literatury.....	49
	Seznam zkratk	
	Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce	
	Seznam příloh	

1 Úvod

Význam pojišťovnictví a pojistného trhu v tržní ekonomice není stále dost dobře doceněn, i když kategorie pojištění hraje v lidské společnosti stále větší roli. Již v minulosti vznik nahodilých událostí přiměl lidskou společnost pro vytvoření určitých opatření, která měla podobu prvního pojištění. V průběhu mnoha let se pojišťovnictví a pojistný trh vyvíjel. Každá doba s sebou přinesla určitý pokrok, změnu legislativy, konkurence a preferenci pojistníků. V konečném důsledku se pojistný trh zformoval až do podoby, jakou známe dnes.

Na pojistném trhu, jako na kterémkoliv jiném trhu v tržní ekonomice, platí stejná pravidla. Existují ale určité prvky, kterými se od ostatních liší, například rozsahem nabídky nad poptávkou nebo tvorbami rezerv na pojistná plnění splatných v budoucnu. Platí na něm také charakteristické principy, jako je princip solidárnosti, podmíněné návratnosti a neekvivalentnosti.

Pojistný trh se člení na trh s životním a neživotním pojištěním. A právě oblast životního pojištění bude v této práci stěžejní.

Proto cílem bakalářské práce bude analýza vývoje, úrovně a rozsahu pojistného trhu v kontextu s životním pojištěním. Analýzou jednotlivých ukazatelů, které hodnotí úroveň pojistného trhu, bude zjištěno, jak se český pojistný trh vyvíjel a zda drží stále stejné tempo ve svém růstu a nebo zde dochází k významným výkyvům.

Bakalářská práce je kromě úvodu a závěru koncipovaná do tří kapitol. První kapitola je věnována všeobecné charakteristice pojistného trhu a pojistných produktů, se kterými se běžně setkáme v oblasti životního pojištění.

V druhé kapitole jsou pak popsány jednotlivé ukazatele hodnotící úroveň pojistného trhu. Mezi popsány a následně analyzovanými ukazateli je ukazatel škodovosti, pojištěnosti, hrubé předepsané pojistné, vyplacené pojistné plnění, počet uzavřených pojistných smluv, počet vyřízených pojistných událostí, průměrné hrubé předepsané pojistné na jednu pojistnou smlouvu, průměrné pojistné plnění na jednu pojistnou událost, průměrné hrubé předepsané pojistné na jednoho obyvatele, počet komerčních pojišťoven, koncentrace pojistného trhu, počet zaměstnanců v pojišťovnictví.

Třetí kapitola je věnována samotné analýze pojistného trhu v životním pojištění v České republice. Ukazatele, které byly teoreticky popsány v druhé části, jsou doplněny o konkrétní hodnoty k 31. 12. daného roku a je provedena jak číselná, tak slovní analýza každého ukazatele. Jsou popsány výkyvy, ke kterým došlo ve sledovaném období a které způsobily změny v přirozeném vývoji ukazatele.

V závěru bakalářské práce bude shrnut vývoj na českém pojistném trhu dle jednotlivých ukazatelů.

2 Charakteristika trhu životního pojištění

V této části bakalářské práce bude stručně popsána všeobecná historie pojišťovnictví a náhled do současnosti, popsán bude pojistný trh, regulace v pojišťovnictví, segmentace pojistného trhu a charakteristika životního pojištění. Dále pak následuje popis jednotlivých druhů životního pojištění. Hned v úvodu kapitoly budou vysvětleny základní pojmy používané v oblasti pojišťovnictví. Publikace, z kterých se bude v této kapitole vycházet, jsou Ducháčková (2009), Ducháčková, Daňhel (2010), Daňhel a kolektiv (2005), Majtánová a kolektiv (2006) a Čejková (2002).

2.1 Základní pojmy

Se základními pojmy z oblasti pojišťovnictví se budeme setkávat nejen v rozsahu této bakalářské práce, ale i v běžném životě, proto vymezení pojmů specifických pro oblast životního pojištění je považováno za zásadní a důležité.

Pojištění je charakterizováno jako specifická finanční kategorie, která představuje pojištění jako tvorbu, rozdělování a užití pojistného fondu k úhradě peněžních potřeb ekonomických subjektů. Je to tedy nástroj finanční eliminace negativních důsledků nahodilosti.

Pojistníkem je osoba, která s pojistitelem uzavřela pojistnou smlouvu na základě čehož jí vzniká povinnost platit pojistné. Je to současně vztah mezi pojistitelem a pojistníkem. **Pojistitelem** je specializovaná finanční instituce, která k provozování pojišťovací činnosti získala oprávnění, vydávané Českou národní bankou. Pojistitelem je tedy pojišťovna. **Pojištěným** je pak osoba, na jejíž majetek, odpovědnost, život nebo zdraví se pojištění vztahuje. Je to osoba, které na základě uzavřené pojistné smlouvy vzniká právo na pojistné plnění, jestliže dojde k pojistné události.

Pojistné riziko charakterizujeme jako možnost vzniku nahodilé pojistné události vyvolané pojistným nebezpečím, se kterou je spojena povinnost pojišťovny uhradit vzniklou škodu nebo vyplatit sjednanou částku.

Pojistné je pak cena za pojistnou ochranu neboli přenesení negativní finančních důsledků ze subjektu na pojistitele.

Náhrada pojistitele po vzniku pojistné události je označována jako **pojistné plnění**. Tato náhrada se většinou vyplácí v peněžité formě, ale můžeme se setkat i s náhradou naturální. Pojistné plnění vyplácí pojišťovna pojištěnému.

2.2 Historie pojištného trhu

V současné době je pojišťovnictví nedílnou součástí finanční sféry. Je historicky spjato s existencí nahodilých událostí, které mají negativní dopady na finanční situaci jednotlivců a lidskou společnost. Jak jsme dospěli k dnešní podobě pojišťovnictví a jaký historický vývoj tomu předcházel, bude vysvětleno v následujícím textu subkapitoly.

2.2.1 Všeobecná historie pojišťovnictví

První počátky pojišťovnictví můžeme nalézt už v daleké minulosti. Již 2 500 let před našim letopočtem jsou nalezeny první zmínky o využití určitých prvků kategorie pojištění. Vznikají společenství, kdy členové shromažďovali prostředky v naturální a později i ve finanční podobě, které podle předem stanovených pravidel přerozdělovali těm svým členům, kteří byli bez vlastní viny postiženi buď živelní pohromou nebo osobním neštěstím. Zmínky o prvních podobách pojišťovnictví můžeme nalézt např. v Egyptě, Babylonii, Římské říši a dále pak i v jiných zemích.

Pojištění bylo soustředováno v uzavřených skupinách osob, nebyla oddělena osoba pojistitele a pojistníka, pojištění mělo převážně vzájemnostní charakter a zahrnovalo spíše druhořadou část obyvatelstva, jako byly řemeslníci a obchodníci.

Druhá polovina 18. století je označována jako období institucionalizace, což znamená, že dochází k zakládání pojišťoven a to především ve formě pojišťoven vzájemných. Mezi hlavní pojištná odvětví v tomto období patří pojištění námořní, požární a životní.

Od počátku 19. století se pojištění stává předmětem podnikání a prosazuje se ve větší míře jeho komerční charakter; poměrně rychle se rozvíjí a začíná se také prosazovat mezi širšími vrstvami obyvatelstva, než tomu bylo v předchozím období.

2.2.2 Historie pojišťovnictví na území ČR

Historie pojišťovnictví na území České republiky je datována od konce 17. století, kdy Jan Kryštof Bořek v roce 1699 přišel s promyšleným návrhem na zavedení povinného požárního pojištění budov v Čechách, ale k jeho realizaci nedošlo. O 78 let později, v roce 1777, byla na území České republiky zřízena první pojišťovna. Šlo o *Pojišťovnu proti škodám z ohně na polních zásobách, nábytku, nářadí a dobytku*, která po několika letech od svého zřízení zanikla. Činnost prvních zahraničních pojišťoven na našem území se datuje po roce 1822. Byly to pojišťovny, které měly sídlo ve Vídni a v Terstu.

Důležitým mezníkem v pojišťovnictví na území České republiky je rok 1827, kdy byl založen *Císařsko-královský, privilegovaný, český, společný, náhradu škody ohněm svedené pojišťovací ústav*. Později změnil svůj název na První českou vzájemnou pojišťovnu v Praze. Tato pojišťovna začala provozovat požární pojištění nemovitostí, později i krupobitní pojištění, životní pojištění a nabízet také další produkty. Tato pojišťovna byla rovněž ústavem, který kryl škodu způsobenou požárem na Národním divadle. Téměř současně, v roce 1829, vznikl obdobný ústav v Brně. I u něj byl jeho původní název změněn a to na Moravsko-slezskou vzájemnou pojišťovnu.

Pro druhou polovinu 19. století je typická vlna zakládání pojišťoven a pojišťovacích spolků. Jednou z nejvýznamnějších českých pojišťoven vůbec, která byla zřízena v tomto období je Slávia, vzájemná pojišťovací banka, Praha. V roce 1872 byla také v Praze založena důležitá instituce v zajišťovnictví, a to První česká zajišťovací banka.

Po vzniku Československa se pojišťovnictví na území České republiky dále rozvíjelo a vlna zakládání nových pojišťoven pokračovala. Vznikla řada dalších pojišťovacích společností.

Před druhou světovou válkou se počet pojišťoven a pojišťovacích spolků působících na území Československa zvýšil až na 733.

Rok 1945 je v oblasti pojišťovnictví významný z důvodu vydání dekretu prezidenta, který vedl ke znárodnění pojišťoven a jejich počet byl omezen na pět. V roce 1948 byl dokonce počet pojišťoven zredukován z pěti na jednu a vytvořen byl jeden ústav s názvem Československá pojišťovna, národní podnik, který měl monopolní postavení. V souvislosti s federativním uspořádáním státu v roce 1968 se Československá pojišťovna, národní podnik, rozdělila na dva samostatné subjekty, Českou státní pojišťovnu se sídlem v Praze a Slovenskou státní poisťovňu se sídlem v Bratislavě. Jejich monopolní postavení jim bylo zachováno a každá z těchto pojišťoven vykonávala svoji činnost v příslušném státě.

Velkým mezníkem v českém pojišťovnictví bylo vydání Zákona o pojišťovnictví č.185/1991 Sb., přijatého v dubnu roku 1991. Jeho přijetí umožnilo vznik nových pojišťoven, vstup zahraničního kapitálu do oblasti pojišťovnictví a následně i vytváření konkurenčního prostředí. Došlo k obnovení pojistného trhu, na kterém začaly působit nové subjekty se svou nabídkou produktů, přešlo se k individuální nabídce pojištění podle rizik, bylo obnoveno fungování státního dozoru, atd. V roce 1993 v důsledku změny účetního a daňového systému proběhla novela tohoto zákona. Další novela Zákona o pojišťovnictví proběhla v roce 1999 a v roce 2009. Důležitým mezníkem v pojišťovnictví, na který bychom neměli určitě zapomínat

je rok 2004, kdy české pojišťovnictví stalo součástí Jednotného evropského pojišťovacího trhu.

2.3 Pojistný trh

Trh můžeme obecně definovat jako prostor, kde dochází ke směně statků a peněz neboli prostor, kde se střetává nabídka a poptávka. Pojistný trh není výjimkou. Jako na každém jiném trhu i zde dochází ke střetávání nabídky a poptávky, v tomto případě po pojistné ochraně.

Vedle prvotní pojišťovací činnosti, a to poskytování pojistné ochrany, je pojištění založeno na principu tvorby rezerv, které se vytváří pro případ úhrady nahodilých potřeb. Z tohoto důvodu můžeme obecně tvrdit, že se v pojišťovnách nacházejí dočasně volné peněžní prostředky, které se snaží pojišťovna co nejefektivněji investovat na finančních trzích.

Předmětem obchodů uskutečňovaných na pojistném trhu je pojištění a zajištění. Pojištění a zajištění přitom můžeme charakterizovat jako specifický druh zboží nebo lépe služby, který má fiktivní charakter. Tato služba se na pojistném trhu prodává a kupující za ni musí zaplatit. Nyní ale vzniká otázka, kdy a zda vůbec kupující dostane svoji protihodnotu, tedy jestli nastane pojistná událost. V tomto případě jde o dlouhodobou a rizikovou záležitost.

Pojištění je možné uzavřít přímo nebo zprostředkovaně, přičemž dochází k využití služeb zprostředkovatele. Zprostředkovatelem pojištění rozumíme právnickou nebo fyzickou osobu, která za úplatu provádí odbornou činnost směřující ke sjednání pojistných smluv. Jde například o pojišťovací agenty a makléře.

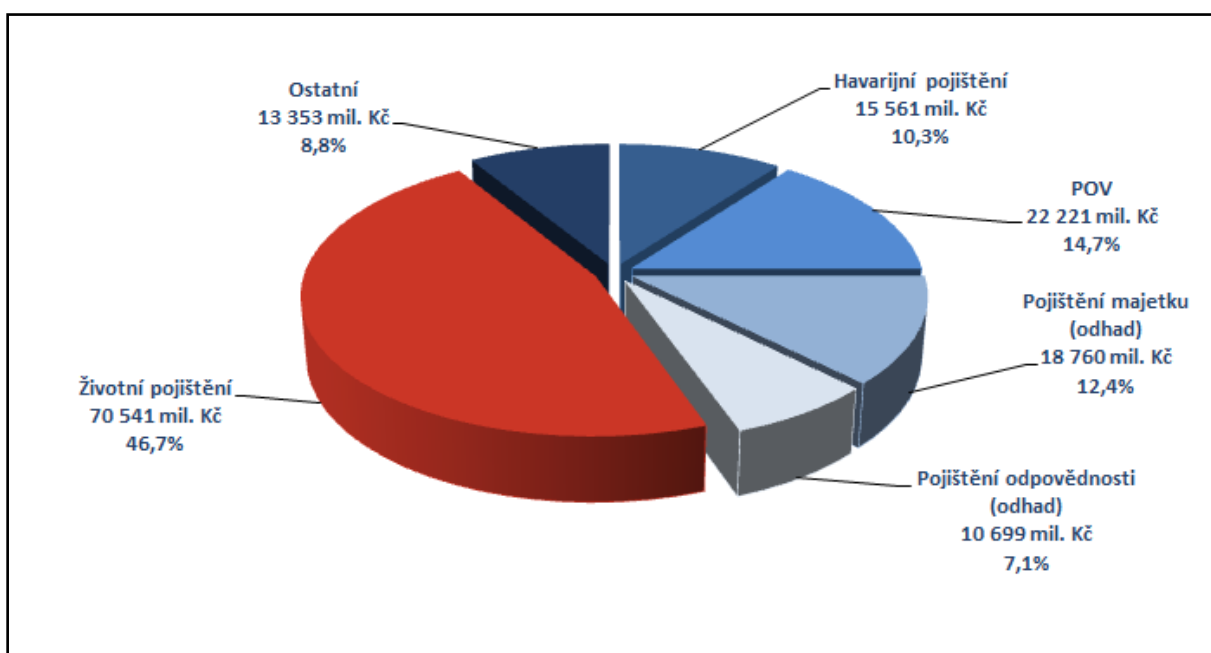
Na pojistném trhu vystupují kromě výše zmiňovaných zprostředkovatelů také subjekty typu pojišťoven, zajišťoven, penzijních fondů, asociací, orgánů státního dozoru apod.

Mezi obecné faktory ovlivňující strukturu a podobu pojistného trhu můžeme zařadit:

- obecné ekonomické podmínky (objem HDP, vývoj inflace, vývoj nezaměstnanosti atd.),
- situaci na finančním trhu,
- legislativní podmínky (obecné právní předpisy, pojišťovací legislativu),
- situaci na světovém trhu pojistném a zajištěním,
- rozsah rizik krytých státem (rozsah sociálního pojištění, existence státních fondů na krytí přírodních katastrof aj.),

- existenci jiných finančních nástrojů, pomocí nichž jsou některá rizika kryta,
- podmínky ve škodovosti.

Graf 2.1 Struktura pojistného trhu roku 2010

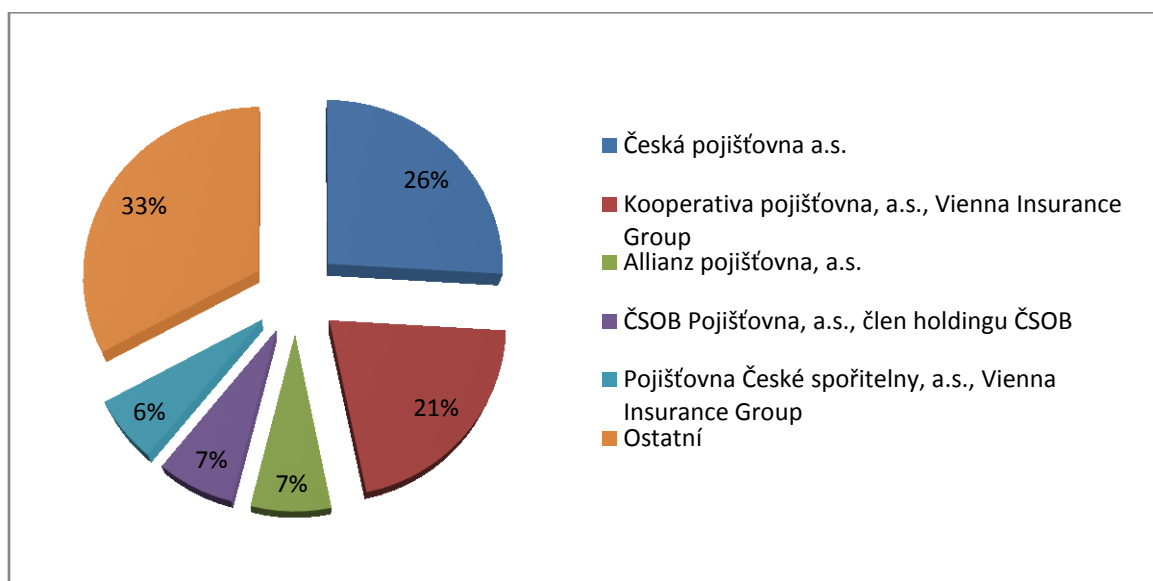

Zdroj: www.cap.cz

Podle údajů z České národní banky k 31. 12. 2010 na českém pojistném trhu působilo 35 tuzemských pojišťoven a 17 poboček pojišťoven z EU. Mezi tři největší, které patří do skupiny členských pojišťoven České asociace pojišťoven,¹ řadíme Českou pojišťovnu a.s., pojišťovnu Kooperativa, a.s., Vienna Insurance Group a pojišťovnu Allianz, a.s. Více informací o podílu jednotlivých pojišťoven na pojistném trhu je uvedeno v grafu 2.2 a tabulce 2.1.

¹ Česká asociace pojišťoven je zájmové sdružení komerčních pojišťoven, které zahájilo svoji činnost k 1. lednu 1994. Sdružuje členské pojišťovny jejichž podíl na celkovém předepsaném pojistném v České republice je 98%. Od roku 1998 se stala řádným členem Evropské pojišťovací a zajišťovací federace.

Graf 2.2 Podíl jednotlivých pojišťoven na trhu v ČR podle předepsaného pojistného

Zdroj: Výroční zpráva ČAP 2010

Tab. 2.1 Podíly jednotlivých pojišťoven na trhu v ČR podle předepsaného pojistného

Název pojišťovny	Podíly na trhu (%)
Česká pojišťovna a.s.	25,40 %
Kooperativa pojišťovna, a.s., Vienna Insurance Group	20,40 %
Allianz pojišťovna, a.s.	7,00 %
ČSOB Pojišťovna, a.s., člen holdingu ČSOB	6,80 %
Pojišťovna České spořitelny, a.s., Vienna Insurance Group	6,10 %
Ostatní	32,20 %

Zdroj: Výroční zpráva ČAP 2010

2.4 Regulace v pojišťovnictví

Regulace v pojišťovnictví je nutností. Stačí se zamyslet nad charakterem pojišťovací činnosti. V pojišťovnictví dochází k časovému rozdílu mezi placením pojistného a výplatou pojistného plnění. Klienti si kupují peněžní krytí důsledků nahodilých událostí, které nastanou v budoucnu, a kvůli tomuto časovému rozdílu by mohlo dojít k situaci, že pojišťovna nebude mít dostatek finančních prostředků na hrazení závazků, které plynou z pojišťovacích smluv. Dalším důvodem regulace v pojišťovnictví je fakt, že každá pojišťovna vytváří rezervy na hrazení budoucího pojistného plnění. Takto soustředěný kapitál vede k potřebě regulace a to v otázce hospodaření s vytvořenými rezervami.

V průběhu mnohaletého historického vývoje bylo vyspecifikováno poslání, hlavní cíle, ale také nástroje a kompetence dozoru. Mezi základní cíle regulace v pojišťovnictví řadíme:

- ochranu klientů, kteří využívají pojistné produkty,
- důvěryhodnost konkrétních institucí a zabezpečení stability odvětví pojišťovnictví,
- podporu transparentnosti při provozování pojišťovacích služeb.

V souvislosti s dodržováním hlavních cílů regulátor vykonává povolovací, kontrolní, legislativní činnost a ostatní činnosti dle zákona č. 277/2009 Sb.

V rozvinutých tržních ekonomikách se dozor nad pojišťovnictvím vyskytuje ve dvou základních organizačních úpravách. Jednou z možností je organizační začlenění dozoru v rámci některého z ministerstev, nejčastěji ministerstva financí, obchodu nebo hospodářství. Druhá možnost formy realizace státního dozoru nad pojišťovnictvím je provozování ve formě nezávislé samostatné instituce přímo podřízené vládě dané země. Česká republika se přiklonila k druhé variantě fungování státního dozoru, který od začátku dubna roku 2006 až do současnosti vykonává Česká národní banka.

V podmínkách, kdy se Česká republika stala členským státem Evropské unie a tedy součástí Jednotného evropského pojišťovacího trhu, vychází z legislativních norem Evropské unie. V rámci Jednotného evropského pojišťovacího trhu jsou vymezena základní pravidla pro regulaci ze strany jednotlivých členských států, jinak řečeno jsou dána minimální kritéria platná pro regulaci pojišťovnictví v jednotlivých členských zemích Evropské unie.

Míra státní regulace by měla být tak vysoká, aby dostatečně chránila klienty pojišťoven, ovšem ne příliš vysoká, aby umožňovala přizpůsobovat nabídku pojistných produktů, neměla by omezovat konkurenci na pojistném trhu a umožnit uplatnění takových produktů, které odpovídají příslušnému období a aktuální ekonomické situaci.

2.5 Segmentace pojistného trhu

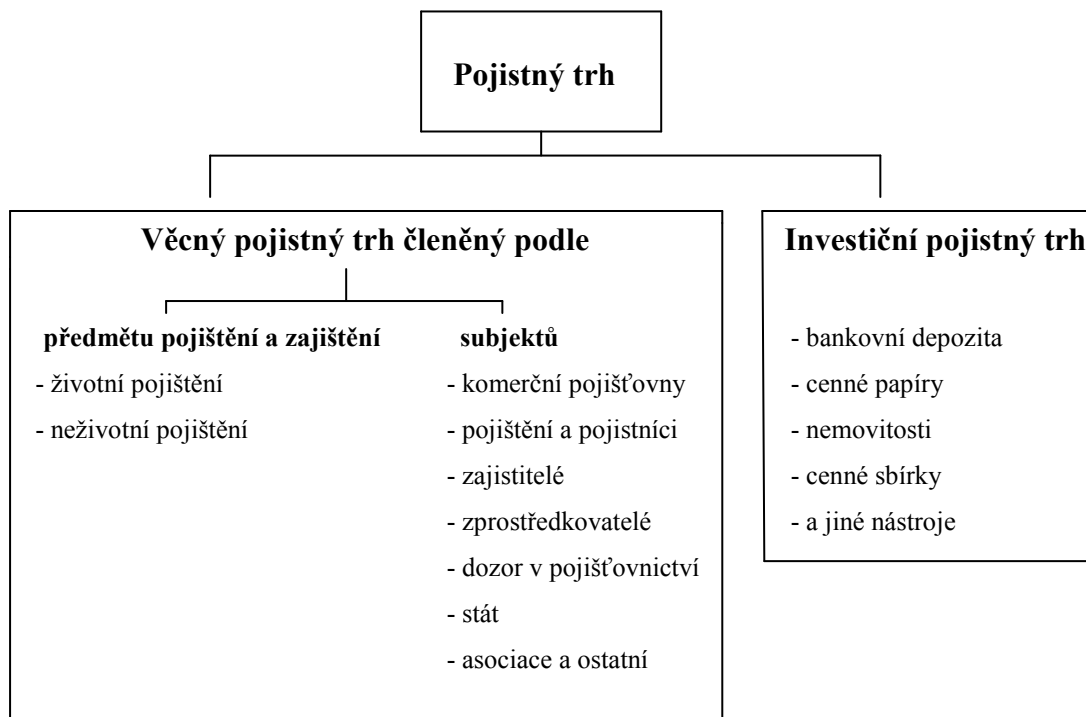
Pojistný trh je možné členit podle mnoha kritérií. Základním rozdělením pojistného trhu je klasifikace dle předmětu činnosti pojistitele. Dalším hlediskem rozdělení může být pojistné riziko, pojistné produkty, subjekt pojištění apod.

Podle předmětu činnosti pojistitele je možné pojistný trh rozdělit na dva, v podstatě samostatné, segmenty: věcný pojistný trh a investiční pojistný trh.

Věcný pojistný trh, na kterém se střetává nabídka a poptávka po pojištění a zajištění, obsahuje mimo jiné i životní pojištění, které je pro nás v této práci stěžejní a kterému bude věnována další subkapitola.

Investiční pojistný trh je pak místem, na kterém dochází k investování peněžních prostředků vázaných v pojistně technických rezervách pojistitele.

Schéma 2.1 Segmentace pojistného trhu podle předmětu činnosti pojistitele

Zdroj: Vlastní zpracování

2.6 Životní pojištění

Životním pojištěním je zamýšleno zabezpečení určitých finančních zdrojů pro rodinu v případě úmrtí nebo ztráty živitelovy výdělečné schopnosti. Nyní, s rostoucím bohatstvím společnosti a stále se zvyšující životní úrovní, se oproti minulosti kladou na konstrukci produktů životního pojištění zcela jiné nároky a to zejména na úroveň ekonomického zabezpečení pojištěného nebo jeho rodiny. Sjednaná pojistná částka by měla činit minimálně čtyřnásobek ročního příjmu pojištěného, aby životní pojištění bylo skutečně účinné. Obecně můžeme říci, že životní pojištění zahrnuje krytí důsledků rizik ohrožujících lidské životy.

Životní pojištění má mnoho podob. Základní události, které jsou kryty tímto pojištěním, je úmrtí a dožití se určitého věku. V současné době se běžně setkáváme i s kombinací těchto dvou základních pojistných událostí, ke kterým bývají také běžně zahrnuta i další pojistná nebezpečí neživotního charakteru jako například invalidita, úraz, vážné nemoci apod.

Jelikož životní pojištění není levnou záležitostí, je dobré zvážit, jaké krytí pojištěná osoba očekává. Životní pojištění by měly uzavřít osoby, které pracují v rizikovém prostředí nebo na kterých je rodina finančně závislá. Doporučuje se, aby toto pojištění bylo uzavřeno

v mladším věku, z důvodu delšího trvání životního pojištění a tím pádem i menšího pojistného, které je tak rozloženo na delší dobu. Nehledě na to, že každá životní pojišťovna se při uzavírání pojištění řídí úmrtnostními tabulkami, které vyjadřují pravděpodobnost úmrtí. A právě v mladším věku pravděpodobnost úmrtí není tak velké, proto pojišťovna s potencionálním pojistníkem pojistnou smlouvu bez problému uzavře, kdežto v pokročilejším věku by s tím mohla mít problém.

Životní pojištění má dlouhodobý charakter. Většinou je uzavíráno na dobu deseti a více let.

2.7 Životní pojištění a daňové zvýhodnění

Mezi výhody životního pojištění patří daňová uznatelnost zaplaceného pojistného při splnění podmínek daných v zákoně v platném znění. Podmínky, při kterých si pojistník může snížit základ daně z příjmů o pojistné na životní pojištění jsou následující.

- Musí se jednat o pojištění obsahující krytí rizika dožití,
- okamžik výplaty pojistného plnění je nejdříve ve věku 60 let pojištěného,
- pojištění je sjednáno nejméně na dobu 5 let,
- pojistník je současně pojištěným.

Maximální částka, kterou lze od základu daně z příjmů odečíst nesmí přesáhnout 12 000 Kč za rok.

2.8 Pojistné v životním pojištění

Pojistné v životním pojištění je konstruováno, ve srovnání s pojistným v pojištění neživotním, specifickým způsobem.

Cena životního pojištění je strukturovaná do tří částí, které nám společně dávají konečnou sumu pojistného (brutto pojistné). Jedná se o rizikovou a rezervotvornou složku pojistného a správní náklady. Riziková složka pojistného slouží k pokrytí pojistného plnění při úmrtí a velikost této složky závisí na faktorech, jakými jsou délka pojistné doby, velikost pojistné částky a pravděpodobnost úmrtí. Pravděpodobnost úmrtí je dále samostatně ovlivněna dalšími faktory, do kterých řadíme věk, zdravotní stav pojištěného, pohlaví, způsob života, povolání apod. V souvislosti s těmito faktory tvoří statistický úřad úmrtnostní tabulky a pojišťovna pak s nimi pracuje při rozhodování, zda danou pojistnou smlouvu uzavřít či nikoli. Rezervotvorná složka pojistného slouží k pokrytí pojistných plnění při dožití se

sjednaného okamžiku uvedeného v pojistné smlouvě a správní náklady jsou tvořeny cenou nákladů spojených se správou životního pojištění

Rezervotvorná a riziková složka pojistného tvoří netto pojistné. Velikost netto pojistného se určuje na základě velikosti sjednané pojistné částky, úrovně technické úrokové míry a ohodnocení rizika (pravděpodobnosti úmrtí). Jestliže k netto pojistnému přičteme správní náklady, získáme brutto pojistné, které vyjadřuje celkové pojistné, tedy hodnotu, kterou pojistník platí pojistiteli.

Schéma 2.2 Struktura ceny v životním pojištění

Brutto (celkové) pojistné		
Netto (ryzí) pojistné		Správní náklady
Rezervotvorná (spořivá) složka	Riziková složka	Správní náklady

Zdroj: DUCHÁČKOVÁ, E. Principy pojištění a pojišťovnictví. 2009.

Životní pojištění je pojištění rezervotvorné. Je charakteristické tím, že je spjato s dlouhodobým procesem spoření, kdy je dopředu dohodnutá pojistná částka, která bude vyplacena v případě smrti anebo dožití se sjednaného okamžiku. Proto rezervotvorná složka pojistného vyjadřuje v celkovém pojistném životního pojištění dominantní postavení, zatímco riziková složka vyplňuje poměrně úzký prostor.

2.9 Druhy životního pojištění

Životní pojištění sice zahrnuje krytí pouze dvou rizik, a to rizika úmrtí a rizika dožití, ale v současnosti se na trhu objevuje celá řada pojištění, která poskytují různou pojistnou ochranu, a kde jsou tato rizika kombinována v různých podobách. Konstrukce životních pojištění by měla vyhovovat individuálním potřebám a požadavkům klienta.

Základní rozdělení produktů životního pojištění je pak na produkty:

- pojištění pro případ smrti (časově neomezené pojištění pro případ smrti a dočasné pojištění pro případ smrti),
- pojištění pro případ dožití (věnové pojištění, důchodové pojištění),
- smíšená pojištění pro případ smrti nebo dožití (kapitálové životní pojištění, investiční životní pojištění, universální životní pojištění).

2.9.1 Pojištění pro případ smrti

Pojištění pro případ smrti je také často označováno jako rizikové životní pojištění. Tímto pojištěním jsou kryta pouze rizika úmrtí. V pojistné smlouvě pojistník určí osobu, obmyšleného, které bude po pojistné události a její likvidaci pojistné plnění vyplaceno. Jestliže není určena osoba obmyšleného, postupuje pojistné plnění do dědického řízení. Účelem výplaty pojistného plnění je obvykle zajištění pozůstalých, ale může to být také úhrada závazků pojištěného anebo úhrada nákladů spojených s úmrtím a pohřbem. Pojistná událost musí být nejprve prokázána, např. úmrtním listem pojistníka a teprve pak nastane výplata pojistného plnění.

Pojištění pro případ úmrtí se vyskytuje v několika modifikacích, v důsledku délky pojistné doby. Dle tohoto hlediska rozlišujeme dočasné pojištění pro případ úmrtí a časově neomezené pojištění pro případ úmrtí.

Dočasným pojištěním pro případ úmrtí je kryto riziko smrti a to výhradně v rámci sjednané pojistné doby. Pojistná doba je stanovena v pojistné smlouvě podle individuálních potřeb pojištěné osoby a vyjadřuje dobu, na kterou je pojištění sjednáno. Pojistnou dobu můžeme sjednat jako dobu určitou nebo neurčitou. Pojistné plnění je tedy vypláceno pouze v případě, že k pojistné události dojde v průběhu pojistné doby. Jestliže nedojde k úmrtí pojištěného ve specifikované době, pojištění zaniká bez jakékoliv náhrady. Typ tohoto životního pojištění bývá často využíván v souvislosti se zajištěním jistiny úvěru. Velikost pojistné částky je pak nastavena tak, aby v případě smrti pojistníka byl zbytek jistiny jednorázově splacen.

Pro **časově neomezené pojištění pro případ úmrtí** je typické, že plnění bude vyplaceno vždy, jen není jasný okamžik, kdy k výplatě dojde. Se zvyšujícím se věkem pravděpodobnost, že dojde k pojistné události a tedy k výplatě pojistného, roste. V praxi se setkáváme s konstrukcí tohoto pojištění, kdy je stanovena maximální horní hranice věku, jako možný termín pro výplatu pojistného plnění. U většiny pojišťoven je to 85 let věku. Současně je také omezeno placení pojistného a to maximálně do věku 65 let.

Cena tohoto pojištění patří k nejnižším mezi tradičními životními pojištěními, protože netto pojistné zohledňuje pouze riziko úmrtí.

2.9.2 Pojištění pro případ dožití

Pojištění pro případ dožití je v podstatě formou spoření, kdy pojistník platí pojistné a to buď jednorázově, nebo běžně. Výplatu pojistného plnění pak obdrží v den a v částce sjednané v pojistné smlouvě. Jestliže u pojištěného nastane smrt dříve, než je datum výplaty pojistného plnění, pojištění bez náhrady zaniká. Z toho plyne fakt, že jediná pojistná událost, která v tomto druhu pojištění může nastat je dožití se sjednaného věku, který je uveden v pojistné smlouvě. Pojištění pro případ dožití je obdobou spoření, kdy je využita možnost sjednat díky garantované pojistně-technické úrokové míře minimální zhodnocení, přičemž technická úroková míra vyjadřuje zaručený podíl na výnosech z finančního umístění v životním pojištění a současně je také cenotvorným faktorem.

Čistá podoba tohoto druhu pojištění se prakticky nesjednává, proto zde budou uvedeny odvozené druhy pojištění pro případ dožití, a to pojištění věnové a pojištění důchodové.

Věnové pojištění je často nabízeno ve formě stipendijního, studijního nebo svatebního pojištění. Obecně se sjednává na dožití se finančně závislé osoby. Pojistnou smlouvu uzavírá jeden, popřípadě oba rodiče ve prospěch svého dítěte a pojistné plnění se vyplácí, když se pojištěná osoba, dítě, dožije sjednaného věku. Protože je pojištění určeno pro finanční zabezpečení dětí, nebo finančně závislé osoby, obvykle nemá pouze čistou podobu pojištění na dožití, ale bývá rozšířeno o další připojištění, která zvyšují kvalitu pojistné ochrany. Jedná se zejména o připojištění na úmrtí rodiče nebo pojistné nebezpečí invalidity rodiče.

Je důležité rozlišovat a nezaměňovat **důchodové pojištění** poskytované v rámci sociálního zabezpečení a důchodové pojištění, které nabízejí komerční pojišťovny. V našem případě a v rámci této práce nás bude zajímat důchodové pojištění komerčních pojišťoven, které bude definováno jako pojištění na dožití se sjednaného věku s postupnou výplatou pojistné částky.

Částka je postupně vyplácena od sjednaného věku definovaného v pojistné smlouvě. Podle toho, jaký okamžik výplaty důchodu určíme, rozlišujeme pojištění:

- ihned splatného důchodu, kdy je pojistníkem zapláceno jednorázově pojistné, ze kterého pak pojišťovna vyplácí důchod,
- pojištění odloženého důchodu, kdy po předem stanovenou dobu je placeno pojistné a současně je znám i okamžik, ve kterém nastane výplata důchodu.

V současné době zaznamenáváme stagnaci tohoto produktu a to z důvodu silné konkurence monoproduktu penzijního připojištění se státním příspěvkem, který, kvůli již zmiňovanému státnímu příspěvku, je pro občana lukrativnější než důchodové pojištění.

2.9.3 Smíšené životní pojištění

Smíšené životní pojištění je kombinací pojištění pro případ smrti a případ dožití. Vzhledem ke kombinaci základních rizik, představuje širší pojistnou ochranu a proto je pro potencionální pojistníky velice atraktivní. V průběhu vývoje smíšeného životního pojištění se mění klasická podoba tohoto pojištění ve směru větší variantnosti, což znamená, že smíšené životní pojištění může být sjednáno na různé pojistné částky při dožití a při úmrtí, podle individuální životní a finanční situace klienta, může být také sjednáno na zvyšující se pojistnou částku při dožití se pojistné doby nebo se může sjednat pro dvojice osob, kdy se pojistné plnění vyplácí v případě úmrtí jednoho z dvojice druhé pojištěné osobě apod. Pro smíšené životní pojištění je také typické, že bývá rozšiřováno o krytí dalších rizik neživotního charakteru jako např. invalidita, vážná nemoc apod.

Do kategorie smíšeného životního pojištění řadíme kapitálové, kolektivní, investiční a universální životní pojištění.

Kapitálové životní pojištění představuje druh životního pojištění, který spojuje ochranu života se spořením. Část pojistného v tomto druhu životního pojištění pokrývá rizikovou složku a část složku spořicí. Spořicí složka je pak pojišťovnou investována, což přináší klientovi zhodnocení vložených peněz. Výhodou kapitálového pojištění je zaručený minimální výnos garantovaný pojišťovnou.

Kolektivní životní pojištění lze považovat za určitou specifickou podobu smíšeného životního pojištění. Hlavní charakteristikou tohoto druhu pojištění je to, že jednou pojistnou smlouvou je pojištěna určitá skupina osob. Výhodou kolektivního životního pojištění je oproti individuálnímu pojištění jeho nižší cena z důvodu menších nákladů na správu, nižších provizí vyplacených zprostředkovatelům apod.

Investiční životní pojištění je poměrně složitý produkt, který v sobě kombinuje prvky klasického pojištění s investováním na kapitálovém trhu. Klient se v rámci investičního pojištění pojišťuje pro případ smrti a dožití, ale zároveň prostřednictvím pojišťovny investuje a zhodnocuje své volné peněžní prostředky podle svého uvážení. V důsledku toho u investičního životního pojištění výše naspořených prostředků není předem známá a pojistné plnění se odvíjí od toho, jakých výnosů jsme dosáhli z investování prostředků rezerv pojistného v otevřených podílových fondech, které vytvořila pojišťovna.

Mezi fondy vytvořenými pojišťovnou řadíme např. akciový fond, peněžní fond, fond obligací, fond státních cenných papírů, fond cizích měn anebo různé smíšené fondy, které

jsou rozděleny na podílové jednotky, kdy každá podílová jednotka představuje nárok na předepsaný podíl příslušného fondu.

Klient pak svojí vlastní investiční volbou chce vedle motivu zabezpečit své blízké, co nejvíce zhodnotit vložené prostředky a to lépe, než by se to podařilo portfolio-manažerovi pojišťovny, ale za cenu, že investiční riziko je přeneseno z pojišťovny na pojištěného. Tím, že pojišťovna přeneše investiční riziko na pojištěného, se sice zbavuje závazku vyplácet minimální garantovaný výnos, ale zároveň také přichází o možnost vytvářet zisk v případě, že by dosáhla vyššího zhodnocení prostředků rezerv.

V rámci investičního životního pojištění má klient u pojišťovny otevřeny dva účty a to účet podílový a korunový. Na korunový účet je připisováno pojistné, ze kterého je strháváno případné rizikové pojistné a správní náklady. Podílový účet je pak tvořen z prostředků ve formě podílových jednotek a tyto podílové jednotky se podle alokačního poměru rozdělují mezi jednotlivé investiční fondy. Zmíněný alokační poměr může klient individuálně měnit a tím i upravovat potencionální výnos a riziko spojené s jeho pojištěním.

Universální životní pojištění je formou velice flexibilního smíšeného životního pojištění. Pojistné u tohoto typu pojištění se skládá ze spořicí a rizikové složky, kdy pojistník sice má v pojistné smlouvě stanovenou výši pojistného, ale jeho placení si může podle své aktuální finanční situace měnit. Může měnit dobu placení pojistného, dočasně zastavit jeho placení, pak zase obnovit, jednorázově splatit anebo si dokonce vypůjčit do určitého limitu z již zaplaceného pojistného, z nakumulované spořicí složky.

Hlavní rozdíly mezi kapitálovým životním pojištěním a universálním životním pojištěním spočívá v tom, že pojistník nemá pevně stanovenou výši pojistného, které musí odvádět příslušné pojišťovně a ani není vázán pojistné platit pravidelně. V podstatě může pojistné odvádět, kdy chce a v jaké výši chce. Příspěvky pojištěného se pak připisují na jeho individuální účet, z něhož se pravidelně sráží rizikové pojistné. Zůstatek na tomto účtu představuje rezervu. Pojištěný si pak sám podle svých představ a potřeb reguluje objem úspor, které může zhodnocovat tradičně v návaznosti technické úrokové míry anebo je investovat v investičních fondech, jako v případě investičního životního pojištění.

3 Vybrané ukazatele hodnotící úroveň trhu životního pojištění

Hlavní úlohou ukazatelů úrovně pojistného trhu je hodnocení rozsahu, efektivnosti a obsahu pojistného trhu a tím i jeho vyspělosti. V každé tržní ekonomice má pojistný trh své významné postavení se specifickými úkoly a principy. Hodnocení jeho vývoje není možné bez posouzení ukazatelů úrovně pojistného trhu, které se člení na kvalitativní a kvantitativní.

Do skupiny kvalitativních ukazatelů řadíme ukazatel škodovosti a pojištěnosti. Skupinu kvantitativních ukazatelů tvoří hrubé předepsané pojistné, vyplacené pojistné plnění, počet uzavřených pojistných smluv, počet vyřízených pojistných událostí, průměrné hrubé předepsané pojistné na jednu pojistnou smlouvu, průměrné pojistné plnění na jednu pojistnou událost, průměrné hrubé předepsané pojistné na jednoho obyvatele, počet komerčních pojišťoven, koncentrace pojistného trhu, počet zaměstnanců v pojišťovnictví. Tyto uvedené ukazatele budeme v následujících subkapitolách podrobněji specifikovat.

Výchozím zdrojem informací pro tuto kapitolu je publikace Daňhel a kolektiv (2005), Ducháčková, Daňhel (2010) a Čejková (2002).

3.1 Škodovost

Ukazatel škodovosti se vypočítá jako podíl nákladů na pojistné plnění k předepsanému pojistnému za dané účetní období. Jedná se o poměrový ukazatel, který je vyjádřený v procentech.

$$\text{Škodovost} = \frac{PPL}{HPP} \cdot 100, \quad (3.1)$$

kde PPL vyjadřuje vyplacené plnění v životním pojištění a HPP předepsané pojistné v životním pojištění.

Pro hodnotu ukazatele škodovosti existuje určitá optimální úroveň. Škodovost, vyjádřená v procentech, by měla být menší než netto pojistné v procentech a určitě by neměla dosahovat 100 % předepsaného pojistného. V případě, kdy je škodovost vyšší než netto pojistné, můžeme říci, že se jedná o ekonomicky nevyrovnané pojištění. Proto se každý pojistitel snaží o snižování škodovosti a tím pádem i zabezpečování dostatečné rentability pojištění.

Tento ukazatel je poměrně všeobecný, proto je třeba sledovat přesnější ukazatel škodovosti, který zjistíme, jestliže vezmeme v potaz tvorbu technické rezervy na pojistná plnění i tvorbu technické rezervy na pojistné budoucích období. Technická rezerva na pojistné

plnění ovlivňuje celkové náklady na pojistné plnění pojišťovny ve vztahu ke všem škodám, zatímco technická rezerva na pojištění budoucích období ovlivňuje výši předepsaného pojistného.

3.2 Pojištěnost

Indikátor pojištěnosti můžeme obecně charakterizovat jako schopnost pojistného trhu obsáhnout dané pojistné pole, za které považujeme soubor majetku, osob, předmětu a jiných jevů na daném území, které lze pojistit.

Pro výpočet pojištěnosti používáme obecný vzorec, který v procentech stanovuje poměr mezi poskytnutým pojistným plněním a hrubým domácím produktem v běžných cenách.

$$\text{Pojištěnost} = \frac{HPP}{HDP} \cdot 100, \quad (3.2)$$

kde HPP je hrubé předepsané pojistné a HDP vyjadřuje hrubý domácí produkt v běžných cenách.

Pojištěnost je vnímána jako jeden z nejdůležitějších ukazatelů úrovně pojistného trhu. Představuje schopnost pojistného trhu zahrnout pojistné pole dané země, regionu apod. Proto by tento ukazatel měl dosahovat co nejvyšších hodnot. Jestliže nastane situace, kdy ukazatel pojištěnosti dosahuje hodnoty 100%, znamená to, že dané pojištění má formu zákonného pojištění pro všechny subjekty.

Hodnota ukazatele je ovlivněna mnoha faktory, jako je např. přístup státu ke komerčnímu pojištění, ekonomická úroveň státu, sociální politika státu, tradice v přístupech ke krytí rizik apod.

Vztah je možné modifikovat a pojištěnost vyjádřit odděleně pro jednotlivé trhy životního nebo neživotního pojištění nebo v rámci jednotlivých druhů pojištění.

3.3 Hrubé předepsané pojistné

Hrubé předepsané pojistné je ukazatelem, který zahrnuje všechny sumy pojistného splatného podle pojistných smluv v daném účetním období, nehledě na skutečnost, zda se tyto částky vztahují celé anebo jen z části k budoucím účetním obdobím. Pojistné, které tedy spadá

do předepsaného pojistného v daném období, můžeme rozdělit na pojistné k budoucím účetním obdobím, označované jako nezasloužené a účtované jako rezerva na pojistné budoucích období, a zasloužené pojistné, které pojišťovna získala v příslušném účetním období, do kterého pojistné spadá.

Velikost pojistných částek spolu s počtem sjednaných smluv a také dalšími faktory, kterými mohou být druhy rizik nebo přístupy uplatňované k oceňování rizik, ovlivňují objem předepsaného pojistného a tím také výkonnost jednotlivých komerčních pojišťoven.

Na základě výše hrubého předepsaného pojistného se každý rok sestavuje pořadí komerčních pojišťoven v daném regionu nebo státě. Ukazatel také slouží k vyjádření tržního podílu.

3.4 Pojistné plnění

Po vzniku pojistné události a ukončení procesu likvidace je komerční pojišťovna povinna vyplatit pojistné plnění pojištěnému nebo třetí osobě na základě podmínek stanovených v pojistné smlouvě nebo podmínek uvedených v zákoně. Výše pojistného plnění závisí na předpokladu splnění podmínek stanovených v pojistné smlouvě a způsobu výpočtu pojistného plnění. Jedná-li se o životní pojištění, velikost pojistného plnění bude známá již v okamžiku podpisu pojistné smlouvy, protože ztrátu v životním pojištění při vzniku pojistné události není možné dost dobře kvantifikovat. Pokud ovšem jde o neživotní pojištění, pak výše pojistného plnění bude závislá na výši reální škody, která pojištěnému vznikla.

Suma pojistných plnění pak pro pojišťovnu představuje částku, kterou pojišťovna v určitém období vyplatila nebo se zavázala vyplatit pojištěným nebo poškozeným. Jedná se tedy o náklady vynaložené na pojistné plnění pojišťoven za určité období, proto je nárůst tohoto ukazatele pojistiteli považován za nepříznivý jev.

3.5 Počet uzavřených pojistných smluv

Počet uzavřených pojistných smluv je dalším z řady ukazatelů hodnotících úroveň pojistného trhu. Kromě samotného počtu uzavřených smluv zobrazuje efektivnost práce v komerčních pojišťovnách.

Pojem pojistná smlouvat nejlépe vystihuje definice ze zákona o pojistné smlouvě, a to: „Pojistná smlouva je smlouvou o finančních službách, ve které se pojistitel zavazuje v případě vzniku nahodilé události poskytnout ve sjednaném rozsahu plnění a pojistník se zavazuje

platit pojistiteli pojistné.“ viz. Zákon č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě. Pod nahodilou událostí si představme skutečnost, která je blíže definovaná v pojistné smlouvě a u které není jisté, zda v době trvání pojištění nastane anebo není známa doba jejího vzniku.

Pojištění vzniká na základě návrhu pojistné smlouvy, přičemž navrhovatelem je vždy pojistitel. Návrh smlouvy může být akceptován dvěma způsoby, buď podpisem oběma zúčastněnými stranami, tedy pojistitelem a pojistníkem anebo zaplacením pojistného a to do data, které určí navrhovatel. Jestliže je návrh smlouvy takto akceptován, dochází automaticky k vydání pojistky a pojistníkovi vzniká povinnost platit pojistné.

Aby smlouva byla platná, musí obsahovat veškeré náležitosti. Tyto náležitosti i veškerá práva a povinnosti zúčastněných stran nalezneme v zákoně o pojistné smlouvě, který tyto vztahy upravuje.

Z výsledků ukazatele lze odhadnout, jaká je aktuální situace na trhu s pojištěním, čím vyšší hodnoty dosáhne, tím lépe. Co ale můžeme považovat za nevýhodu ukazatele počtu uzavřených pojistných smluv je fakt, že nevidíme, na jaké částky a na jakou dobu jsou tyto smlouvy uzavřené.

3.6 Počet vyřízených pojistných událostí

Jestliže u předcházejícího ukazatele vyjadřujícího počet uzavřených pojistných smluv je žádoucí, aby tento ukazatel rostl, tak u počtu vyřízených pojistných událostí je považována tendence opačná. Každý pojistitel chce, aby hodnota tohoto indikátoru klesala.

U životního a neživotního pojištění je vyřízení pojistných událostí zcela rozdílné. K pojistné události v neživotním pojištění dojít vůbec nemusí anebo naopak se pojistná událost může vyskytovat opakovaně. Za to v životním pojištění k pojistné události dojde vždy. U životního pojištění pro případ dožití známe okamžik, kdy pojistná událost nastane a jaká výše pojistného plnění bude, kdežto u pojištění pro případ smrti známe sumu pojistného plnění, kterou obmyšlený dostane vyplacenou, ale neznáme okamžik vyřízení pojistné události.

Protože ukazatel zohledňuje konečný efekt pojištění, je jedním z důležitých ukazatelů úrovně pojistného trhu.

3.7 Průměrné pojistné na jednu pojistnou smlouvu

Obecně tento ukazatel zobrazuje průměrné pojistné připadající na jednu pojistnou smlouvu za dané pojistné období. Průměrné pojistné na jednu pojistnou smlouvu se vypočítá podle níže uvedeného vzorce 3.3

$$\emptyset HPP\ 1PS = \frac{HPP}{PS} , \quad (3.3)$$

kde PS představuje počet pojistných smluv v daném období.

U tohoto ukazatele je žádoucí, aby v čase rostl. Čím větší hodnota předepsaného pojistného připadne na jednu pojistnou smlouvu, tím vyšší finanční obnos bude mít pojistitel k dispozici.

3.8 Průměrné pojistné plnění na jednu pojistnou událost

Pojistné plnění musí pojišťovna vyplatit, jestliže dojde ke skutečnostem definovaným v pojistné smlouvě, na které se vztahuje pojištění. Pak pojistné plnění může komerční pojišťovna vyplatit buď v peněžité nebo naturální podobě podle toho, jak je ve smlouvě dohodnuto. Tento ukazatel vyjadřuje průměrné peněžité nebo naturální plnění pojišťovny na jednu pojistnou událost a vypočítá se podle vzorce 3.4

$$\emptyset PPL\ 1PU = \frac{PPL}{PU} , \quad (3.4)$$

kde PU vyjadřuje počet pojistných událostí v daném období.

Důvod růstu nebo poklesu tohoto ukazatele je ovlivněn vývojem dílčích ukazatelů obsažených ve výše uvedeném vzorci. Pro pojistný trh je příznivé, aby se hodnota tohoto ukazatele pohybovala v co nejnižších číslech, protože každé pojistné plnění, které komerční pojišťovna musí vyplatit, pro ni představuje výdaj.

3.9 Průměrné hrubé předepsané pojistné na jednoho obyvatele

Indikátor průměrného hrubého předepsaného pojistného na jednoho obyvatele nám obecně vypovídá o tom, kolik v průměru zaplatí pojistník na pojištění. Jestliže se tento

ukazatel pohybuje ve vysokých hodnotách ve srovnání s jinými zeměmi anebo se hodnota ukazatele stále zvyšuje, vypovídá tento vývoj o pozitivním trendu.

Průměrné hrubé předepsané pojistné na jednoho obyvatele se vypočítá podle vzorce 3.5

$$\emptyset HPP PO = \frac{HPP}{PO} , \quad (3.5)$$

kde PO je celkový počet obyvatel dané země k 31.12. daného roku.

V některých výkazech o vývoji pojistného trhu se můžeme setkat i s průměrným hrubým předepsaným pojistným na jednoho obyvatele v přepočtu na silnou světovou měnu. Takový přepočet je uváděn z důvodu možnosti mezinárodního srovnání s jinými zeměmi.

3.10 Počet komerčních pojišťoven

Počet komerčních pojišťoven patří do řady ukazatelů úrovně pojistného trhu, sloužících pro mezinárodní srovnání. Již podle názvu je patrné, že se ukazatel zabývá počtem komerčních pojišťoven působících na pojistném trhu v dané zemi nebo regionu.

Na českém pojistném trhu působí řada pojišťoven, mezi které podle Zákona o pojišťovnictví řadíme tuzemské pojišťovny, pojišťovny z jiného členského státu, nebo pojišťovny z třetího státu, kterým bylo udělené povolení k provozování pojišťovací činnosti.

Povolení k provozování pojišťovací činnosti vydává Česká národní banka na základě písemné žádosti. O žádosti k povolení rozhoduje do 6 měsíců ode dne jejího doručení. Česká národní banka mimo udělování povolení a kontroly nad dodržováním zákonů, vykonává celkový dohled nad českým pojistným trhem, který před dubnem roku 2006 vykonávalo Ministerstvo financí.

Počet komerčních pojišťoven může v dané ekonomice vypovídat nejen o stupni vývoje a vyspělosti konkrétního pojistného trhu, ale také o způsobu, jak je tento pojistný trh regulován. Na trhu by mělo působit dostatečné množství pojišťoven, aby si mohli vzájemně konkurovat a vytvářet tak dostatečnou nabídku dle individuálních potřeb klienta.

3.11 Koncentrace pojistného trhu

Indikátor koncentrace pojistného trhu má větší vypovídající schopnost o síle a úrovni pojistného trhu než počet komerčních pojišťoven, protože je pomocí něj sledován podíl jednotlivých pojišťoven.

Ukazatel vypovídá o tržním podílu komerčních pojišťoven na trhu, přičemž tržní podíl je vypočten dle přijatého pojistného. U ukazatele hodnotícího koncentraci pojistného trhu není důležité, kolik pojišťoven na daném trhu operuje, ale jaké procento pojistného plnění pokrývají největší z nich. Zpravidla je sledován podíl 5, 10 či 15 největších pojišťoven.

Jelikož je ukazatel koncentrace pojistného trhu sledován ve většině vyspělých zemích, poskytuje tak prostor pro srovnání pojistných trhů v mezinárodním měřítku.

3.12 Počet zaměstnanců v pojišťovnictví

Po přijetí zákona o pojišťovnictví se v naší zemi začali objevovat nové komerční pojišťovny, které na tomto trhu provozovali svou činnost. Se zvyšujícím se počtem pojišťoven souvisí i zvyšující se počet zaměstnanců působících v této oblasti. Ukazatel počtu zaměstnanců v pojišťovnictví můžeme považovat za důležitý ukazatel růstu pojištěného trhu z pohledu jeho personálního obsazení.

Za zaměstnance působící v oblasti pojišťovnictví podle Zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích považujeme vázaného nebo podřízeného pojišťovacího zprostředkovatele, pojišťovacího agenta nebo výhradního pojišťovacího agenta, pojišťovacího makléře a likvidátora pojistných událostí. Tyto pracovní pozice mohou vykonávat jak fyzické osoby, tak i právnické osoby, které splnily podmínky stanovené zákonem. Do tohoto ukazatele dále řadíme také osoby vykonávající poradenskou činnost v oblasti pojišťovnictví.

4 Analýza trhu životního pojištění v České republice

V této části bakalářské práce bude analyzován pojistný trh v České republice a hodnocena jeho úroveň a vývoj podle jednotlivých ukazatelů, které byly teoreticky popsány ve třetí kapitole. Vzhledem k tomu, že cílem bakalářské práce je zhodnocení pojistného trhu s životním pojištěním, bude pro větší vypovídací schopnost, hodnoceno období od roku 1997, tedy posledních 13 let jeho vývoje. Jelikož za rok 2010 nejsou stále přesně vyhodnoceny statistické údaje, nebudou v bakalářské práci uvedeny.

Pro větší přehlednost jsou hodnoty těchto ukazatelů uspořádány do tabulky a následně pak převedeny do grafů. Výjimečně se u dvou ukazatelů setkáme se zobrazením jen sedmiletého období kvůli nedostupnosti dat.

Výchozím zdrojem dat pro analytickou část jsou statistické údaje a data z výročních zpráv České asociace pojišťoven.

4.1 Škodovost

Škodovost je ukazatel vypočítaný podle vzorce 3.1, který představuje poměr mezi výší poskytnutých pojistných plnění a výší přijatého pojistného. Odráží se v něm tedy vývoj jak předepsaného pojistného, tak pojistného plnění. Údaje o výsledných hodnotách škodovosti jsou obsaženy v tabulce 4.1.

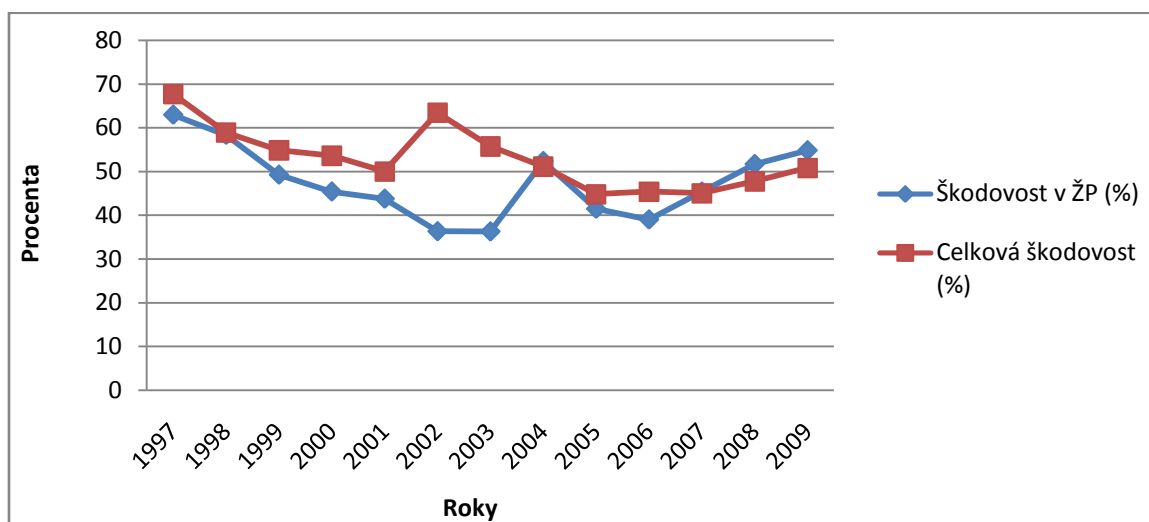
Jelikož výsledná hodnota ukazatele udává, jak vyplacené pojistné plnění zatíží 1 Kč předepsaného pojistného, je z pohledu pojistitele žádoucí, aby se hodnota škodovosti pohybovala v co nejnižších hodnotách. Může nastat i situace, že se tento ukazatel bude pohybovat až na hranici hodnoty 100%. Tento stav je z krátkodobého hlediska možný, ale z dlouhodobého nikoliv, protože náklady a výnosy pojišťoven jsou ve stejné výši, což by dříve nebo později vedlo k podstatným problémům pojišťovny.

V tabulce 4.1 a následně pak i v grafu 4.1 je zobrazeno, v jakých hodnotách se ukazatel škodovosti pohyboval na českém pojistném trhu za posledních 13 let.

Tab. 4.1 Škodovost v České republice

Rok	Škodovost v ŽP (%)	Celková škodovost (%)
1997	62,95	67,69
1998	58,35	58,92
1999	49,23	54,87
2000	45,39	53,63
2001	43,75	50,00
2002	36,31	63,46
2003	36,27	55,75
2004	52,34	51,14
2005	41,45	44,82
2006	39,01	45,37
2007	45,37	45,05
2008	51,66	47,78
2009	54,81	50,81

Zdroj: Výroční zprávy ČAP 1999 – 2009

Graf 4.1 Škodovost v České republice

Zdroj: Výroční zprávy ČAP 1999 - 2009

Škodovost v životní pojištění se pohybuje kolísavým tempem, spíše pod hranicí 50 %. Nejvyšší hodnota byla zaznamenána v roce 1997 a to 62,95 %, což znamená, že na 1 Kč přijatého pojistného připadlo 0,62 Kč pojistného plnění. Od tohoto roku hodnota ukazatele postupně klesala až na hranici 36,27 %, které bylo dosaženo v roce 2003. Tato hodnota je i úplně nejnižší hodnotou, kterou ukazatel v analyzovaném období dosáhl.

Takto příznivý vývoj ukazatele škodovosti ale neměl dlouhého trvání. V roce 2004 zaznamenal nárůst na hodnotu 52,34 %. Po tomto roce došlo opět k poklesu a hodnota ukazatele se pohybovala okolo hranice 40 %. Ovšem od roku 2007 indikátor postupně rostl až na hodnotu 54,81 % zaznamenanou v roce 2009.

Celková škodovost v sobě zahrnuje jak životní, tak neživotní pojištění, proto hodnotu tohoto ukazatele budou ovlivňovat události spojené s oběma druhy těchto pojištění. Hodnota celkové škodovosti do roku 2001 klesala. V roce 2002 došlo k nárůstu z 50% na 63,46 %. Tento nárůst byl zapříčiněn povodněmi na území České republiky a jejich následnou likvidací, kdy se zvýšila hodnota vyplaceného pojistného plnění v neživotní pojištění. Následujících 5 let hodnota celkové škodovosti klesala, V roce 2008 se začala zvyšovat a v roce 2009 dosahovala 54,81 %.

4.2 Pojištěnost

Pojištěnost je druhým kvalitativním ukazatelem, vypočítaným podle vzorce 3.2 jako podíl předepsaného pojistného a hrubého domácího produktu v běžných cenách. V podmínkách tržního hospodářství vyjadřuje kapacitu pojistného trhu.

Obecně u tohoto ukazatele je žádoucí, aby v čase rostl. Jestliže se podíváme na níže uvedenou tabulku 4.2, zjistíme, že ukazatel pojištěnosti v životním pojištění rostl do roku 2003, pak došlo ke stagnaci a následně k poklesu.

Hodnota pojištěnosti v životním pojištění byla poměrně nízká, do roku 2000 dokonce nepřesáhla 1 %. Důvodem bylo nízké předepsané pojistné v oblasti životního pojištění do roku 2000. Nejnižší hodnoty 0,7 % dosáhl ukazatel v roce 1997. Následující roky se indikátor pojištěnosti zvyšuje, což bylo způsobeno vysokým tempem růstu hrubého předepsaného pojistného v životním pojištění, které je zobrazeno v tabulce 4.4 a 4.5.

Tabulka 4.2 Pojištěnost v České republice

Rok	Celková pojištěnost (%)	Pojištěnost v životním pojištění (%)
1997	2,63	0,70
1998	2,76	0,76
1999	3,00	0,96
2000	3,16	1,04
2001	3,37	1,20
2002	3,59	1,39
2003	4,06	1,60
2004	3,96	1,57
2005	3,88	1,51
2006	3,74	1,47
2007	3,69	1,53
2008	3,72	1,54
2009	3,90	1,66

Zdroj: Výroční zprávy ČAP 1999 - 2009

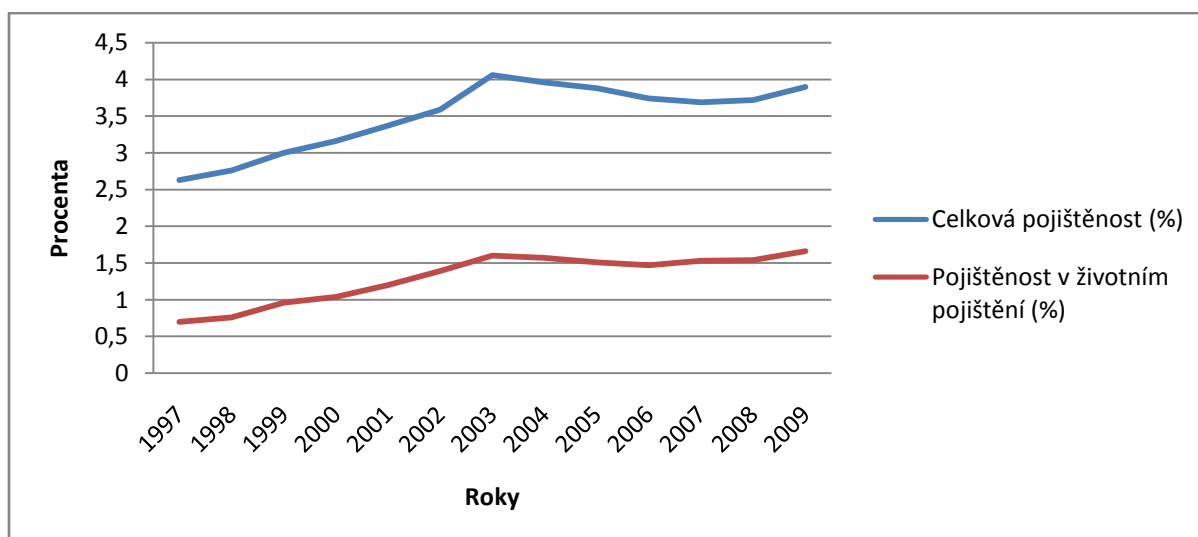
Podíl životního pojištění na celkové pojištěnosti je oproti neživotnímu pojištění nízký. Ale díky vyšší dynamičnosti růstu hrubého předepsaného pojistného v životním pojištění se tento podíl každým rokem zvyšuje, což je způsobeno stále větší oblibou životního pojištění.

Rokem 2004, kdy země vstoupila do EU, začal ukazatel pojištěnosti pozvolně klesat. Hlavní důvodem byl rychlejší růst HDP než předepsaného pojistného a větší konkurenční boje na pojistném trhu.

Zatímco v roce 2007 celková pojištěnost stagnuje, v životním pojištění roste. Tento vývoj byl ovlivněn zrychleným tempem růstu předepsaného pojištění v této oblasti.

V roce 2008 a 2009 začala vedle pojištěnosti v životním pojištění růst i celková pojištěnost, která se v roce 2009 dostala na hodnotu 3,9 %. Pojištěnost v životním pojištění v roce 2009 dosahovala hodnoty 1,66 %.

Graf 4.2 Pojištěnost v České republice

Zdroj: Výroční zprávy ČAP 1999 – 2009

4.3 Hrubé předepsané pojistné

Hrubé předepsané pojistné je důležitým kvantitativním ukazatelem hodnotícím úroveň pojistného trhu, který pro každou komerční pojišťovnu představuje výnos.

Na velikost předepsaného pojistného působí mnoho vlivů. Jedná se např. o počet uzavřených pojistných smluv a výši, na které jsou tyto smlouvy uzavřeny, daňové zákony a zvýhodnění pro určité druhy pojištění, míra inflace, přírodní katastrofy, přijetí nového zákona,

kdy se stane z povinně smluvního pojištění zákonné pro všechny ekonomické subjekty a další faktory ovlivňující celkovou výkonnost národního hospodářství.

Podíváme-li se na vývoj předepsaného pojistného do níže uvedené tabulky 4.3, zjistíme, že se vyznačuje neustálým růstem. Pro větší vypovídající schopnost a názornost je tento ukazatel ještě doplněn o tabulky 4.4 a 4.5, které znázorňují index tempa růstu předepsaného pojistného v jednotlivých letech.

Tab. 4.3 Hrubé předepsané pojistné (tis. Kč)

Rok	Předepsané pojistné v ŽP	Předepsané pojistné celkem za ČAP
1997	12 690 134	47 616 431
1998	15 089 242	55 126 596
1999	19 917 397	62 441 883
2000	22 770 132	69 284 554
2001	28 281 966	79 197 369
2002	34 160 586	88 472 777
2003	41 123 386	104 635 906
2004	44 200 964	111 550 443
2005	44 954 223	115 904 059
2006	47 232 898	120 411 623
2007	54 119 535	130 351 801
2008	56 888 290	137 160 731
2009	60 185 940	141 398 538

Zdroj: Výroční zprávy ČAP 1999 - 2009

Tab. 4.4 Index tempa růstu HPP (%)

Rok	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001
Index	5,8	5,12	14,58	5,07	1,7	7,48	20,38	20,79	24,21

Zdroj: Výroční zprávy ČAP 1999 – 2009

Tab. 4.5 Index tempa růstu HPP (%)

Rok	2000	1999	1998	1997
Index	14,32	32,00	18,91	x

Zdroj: Výroční zprávy ČAP 1999 - 2009

Předepsané pojistné za námi analyzované období se každým rokem zvyšuje, což je považováno za pozitivní vývoj. I když podíl předepsaného pojistného v životním pojištění na celkovém předepsaném pojistném nebyl tak velký jako u neživotního pojištění, dynamika růstu u životního pojištění byla vysoká. Za posledních 13 let se hodnota předepsaného pojistného v životním pojištění 4,74 krát znásobila až na částku 60 185 940 tis. Kč.

Zhodnotí-li se jednotlivé roky podrobněji, zjistí se, že již v roce 1999 bylo docíleno velmi vysokého tempa růstu. Předepsané pojistné se zvýšilo o 32 %. Takto vysoký růst byl dán zejména uvedením nových pojistných produktů na trh v souvislosti s aktivní prodejní politikou v některých pojišťovnách a také zvyšujícím se zájmem veřejnosti o životní pojištění z důvodu poklesu úrokových sazeb z vkladů v bankách.

Vývoj v roce 2001 byl v oblasti předepsaného pojistného v životním pojištění velice dobrý. Tempo růstu oproti předcházejícímu roku vzrostlo z hodnoty 14,32% na hodnotu 24,21 % a hrubé předepsané pojistné v životním pojištění činilo 28 281 966 tis. Kč. Tato dynamika růstu byla zapříčiněna daňovými stimulacemi. Na našem pojistném trhu začaly působit daňové výhody při sjednání životního pojištění pro fyzické osoby, ale také pro zaměstnance nebo zaměstnavatele.

Následující dva roky vysoký růst tohoto ukazatele pokračoval v podstatě stejným tempem, stále zapříčiněný daňovými motivy. Hrubé předepsané pojistné v životním pojištění v roce 2002 činilo 34 160 589 tis. Kč a v roce 2003 se vyhouplo na částku 41 123 386 tis. Kč.

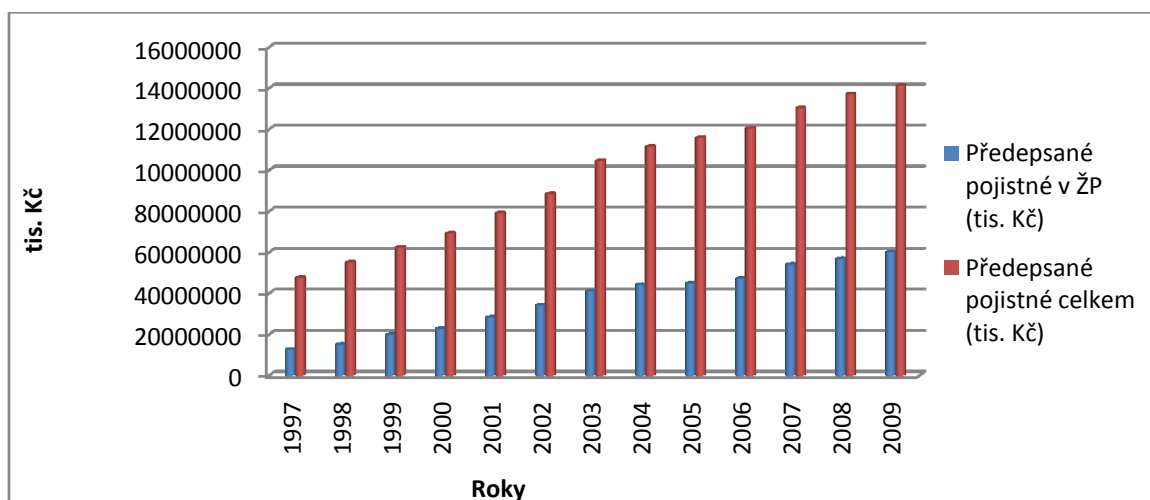
Po vstupu České republiky do Evropské unie v roce 2004, kdy jsme se stali součástí Jednotného evropského pojišťovacího trhu, se růst předepsaného pojistného v životním pojištění razantně snížil a tempo růstu dosahovalo hodnoty 7,48 %. Důvodů pro takový vývoj bylo hned několik, dochází k postupnému vyčerpání daňové motivace, snižuje se technická úroková míra, snižují se výnosy z investic atd.

V následujících dvou letech předepsané pojistné stále rostlo, ale velmi pomalým tempem. Ke změně došlo až v roce 2007, kdy byl zaznamenán nárůst oproti předcházejícímu roku až o 14,58 % a hrubé předepsané pojistné činilo 54 119 535 tis. Kč. O takovýto nárůst se hlavně zapříčinil zájem po produktech tzv. investičního pojištění.

V roce 2008 a 2009 nebyl zaznamenán dynamický růst v předepsaném pojistném. Předepsané pojistné se sice každým rokem zvyšovalo, ale tempo růstu se zase vrátilo na hranici z roku 2006.

Pro názornější zobrazení vývoje tohoto ukazatele byly údaje doplněny do níže uvedeného grafu 4.3.

Graf 4.3 Hrubé předepsané pojistné

Zdroj: Výroční zprávy ČAP 1999 – 2009

4.4 Vyplacené pojistné plnění

U ukazatele vyplaceného pojistného plnění je žádoucí, aby se v čase snižoval a to z jednoho prostého důvodu. Vyplacené pojistné plnění představuje pro pojišťovnu největší část výdajů.

Tab. 4.6 Vyplacené pojistné plnění (tis. Kč)

Rok	Vyplacené pojistné plnění v ŽP	Vyplacené pojistné plnění celkem
1997	7 988 841	32 231 130
1998	8 805 102	32 477 857
1999	9 805 974	34 260 919
2000	10 335 455	37 159 491
2001	12 372 735	39 597 056
2002	12 404 787	56 143 529
2003	14 913 460	58 338 482
2004	23 132 796	57 046 540
2005	18 632 170	51 943 315
2006	18 427 382	54 634 394
2007	24 554 669	58 725 926
2008	29 390 259	65 537 905
2009	32 591 390	71 843 419

Zdroj: Výroční zprávy ČAP 1999 - 2009

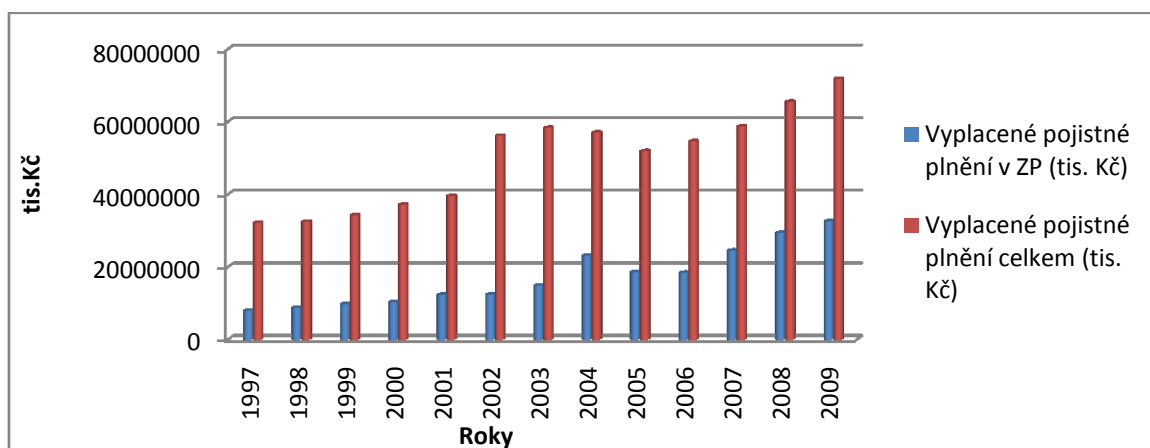
Z údajů tabulky 4.6 vyplývá, že hodnota vyplaceného pojistného v životním pojištění vesměs rostla místo toho, aby se pohybovala žádoucím směrem a klesala. V roce 1997

vyplacené pojistné v životním pojištění činilo 7 988 841 tis. Kč. V roce 2004 se hodnota tohoto indikátoru vyšplhala na částku 23 132 796 tis. Kč a od tohoto roku ukazatel zaznamenával pokles, kdy výdaje pojišťovny na vyplacené pojistné plnění v životním pojištění v roce 2005 činily 18 632 170 tis. Kč. Rok 2006 přinesl další nepatrné snížení na částku 18 427 382 tis. Kč, ale již v roce 2007 se tento ukazatel začal opět zvyšovat. V roce 2009 hodnota vyplaceného pojistného plnění činila 32 591 390 tis. Kč.

V neživotním pojištění jsou výrazné nárůsty vyplaceného pojistného plnění zapříčiněny náhlými nepředvídatelnými událostmi, jako jsou např. povodně, hurikány apod. V životním pojištění za analyzované období, k takovému náhlému nárůstu nedošlo a jde spíše o trvalý stav a to stav stárnutí populace. Toto tvrzení může potvrdit údaj z výroční zprávy 2009 České asociace pojišťoven, že velký podíl na vyplaceném pojistném plnění v životním pojištění má pojištění důchodové, které v roce 2009 vzrostlo o 14% oproti 5,4 % v roce 2008. Další různé druhy životního pojištění v roce 2009 vykázaly dynamiku opačnou a to snížení z 22,3 % na 10,7 %.

Výdaje na vyplacené pojistné plnění za oblast životního a neživotního pojištění v roce 2009 činily celkem 71 843 419 tis. Kč. To je dvojnásobek oproti roku 1997, kdy hodnota tohoto ukazatele dosahovala částky 32 231 130 tis. Kč. Podíl vyplaceného pojistného plnění v životním pojištění na celkovém pojištění se také zvýšil. Zatímco v roce 1997 podíl vyplaceného pojistného plnění v životním pojištění na celkovém vyplaceném pojistném plnění činil jednu čtvrtinu, v roce 2009 to byla skoro polovina.

Graf 4.4 Vyplacené pojistné plnění

Zdroj: Výroční zprávy ČAP 1999 - 2009

4.5 Počet uzavřených pojistných smluv

Počet uzavřených pojistných smluv je jedním ze dvou ukazatelů, zmiňovaných v úvodu kapitoly, který je zobrazený jen v sedmiletém období a to z důvodu nedostupnosti dat do roku 2003.

V knize Victorie Čejkové *Pojistný trh* (2002) je vývoj ukazatele počtu pojistných smluv od roku 1991 do roku 2000 popsán jako „nijak dramatický“. V roce 2000 počet uzavřených smluv za životní a neživotní pojištění byl dohromady 19 983 tis. ks. Od roku 1991 do roku 1993 dokonce ukazatel zaznamenává pokles a to zejména v oblasti havarijního pojištění, pojištění domácnosti a ostatního majetku, tedy hlavně v neživotním pojištění. Zato v životním pojištění od roku 1995 byl zaznamenán nárůst a to především v dlouhodobých smlouvách v kmenu důchodového pojištění.

Jestliže se podíváme do níže uvedené tabulky 4.7 a následně pak pro větší názornost do grafu 4.5, nezaznamenáme nijak velký každoroční nárůst počtu uzavřených pojistných smluv v životním pojištění. Tento stav trval do roku 2007, kdy počet smluv v životním pojištění byl 8 254 786 ks. Od roku 2008 se hodnota tohoto ukazatele snižuje a v roce 2009 činí 6 979 048 ks. Pro doplnění je ještě v tabulce 4.7 uvedený počet nově uzavřených smluv v životním pojištění za daný rok.

Tab. 4.7 Počet uzavřených pojistných smluv v ŽP

Rok	Počet uzavřených pojistných smluv v ŽP (ks)	Počet uzavřených pojistných smluv celkem za ČAP (ks)	Počet nově uzavřených pojistných smluv v ŽP (ks)
2003	6 454 568	19 713 222	1 586 124
2004	6 955 035	20 195 058	1 060 004
2005	7 512 025	21 561 715	787 388
2006	7 817 537	22 524 205	793 398
2007	8 254 786	23 877 720	1 017 365
2008	7 010 253	24 878 619	1 253 921
2009	6 979 048	25 907 050	884 519

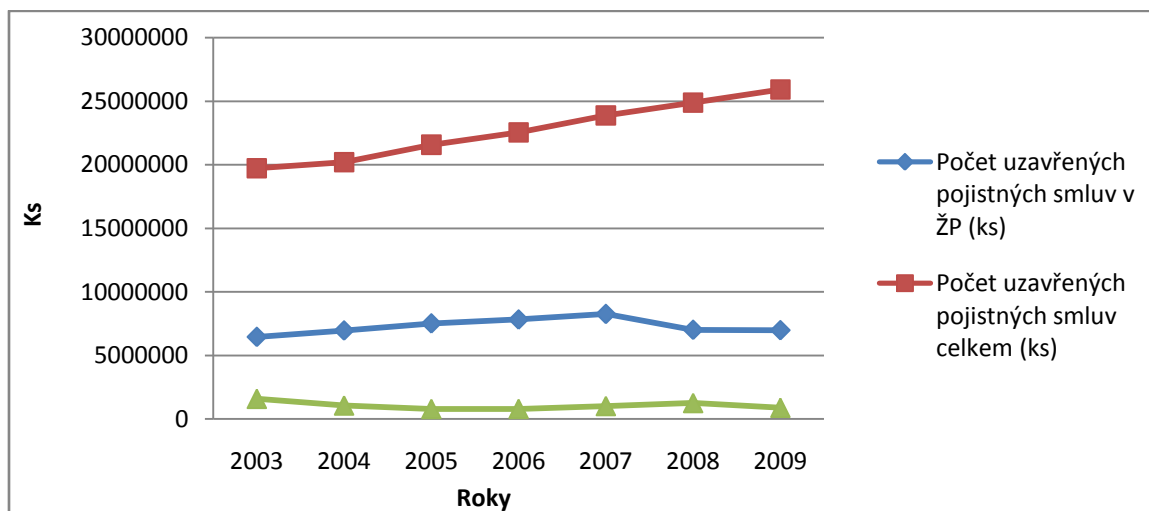
Zdroj: Výroční zprávy ČAP 2003 - 2009

U smluv v životním pojištění by se nemělo zapomínat na to, že smlouvy jsou uzavírány na větší částky a delší dobu, většinou 10 a více let a po vyřízení pojistné události, ke které může dojít jen jednou, smlouva zaniká.

Podíl uzavřených pojistných smluv v životním pojištění na celkovém počtu uzavřených pojistných smluv za členy ČAP je oproti neživotnímu pojištění velmi nízký a v posledních dvou letech se tento podíl ještě více snížil z důvodu stálého růstu hodnoty

ukazatele počtu uzavřených pojistných smluv celkem a snižující se hodnotě počtu uzavřených pojistných smluv v životním pojištění.

Graf 4.5 Počet uzavřených pojistných smluv

Zdroj: Výroční zprávy ČAP 2003 - 2009

4.6 Počet vyřízených pojistných událostí

Každý pojistitel má zájem na tom, aby se ukazatel počtu vyřízených pojistných událostí rok od roku snižoval a hodnota byla co nejmenší.

Za analyzované období se tento ukazatel vyvíjel kolísavým tempem, jak zobrazuje tabulka 4.8. V roce 1997 bylo v životním pojištění vyřízeno 527 738 ks pojistných událostí. Nejvyšší hodnoty 1 191 452 ks dosáhl ukazatel v roce 2004. Takto vysoký nárůst je z větší části zapříčiněn vstupem ČR do EU a rozšířením pojistného trhu. Počet vyřízených pojistných událostí v životním pojištění následující roky byl menší než v roce 2004, ale od roku 2007 se hodnota tohoto ukazatele začala zvyšovat a v roce 2009 bylo v oblasti životního pojištění vyřízeno 988 217 pojistných událostí.

Tabulka 4.8 Počet vyřízených pojistných událostí

Rok	Počet VPÚ v ŽP (ks)	Počet VPÚ celkem na trhu (ks)
1997	527 738	2 121 434
1998	598 922	2 115 255
1999	591 894	2 240 469
2000	599 420	2 000 625
2001	664 501	2 079 560
2002	885 024	2 157 471
2003	860 036	2 193 006
2004	1 191 452	2 457 887
2005	921 523	2 331 555
2006	871 796	2 293 389
2007	907 053	2 276 424
2008	917 926	2 281 518
2009	988 217	2 449 630

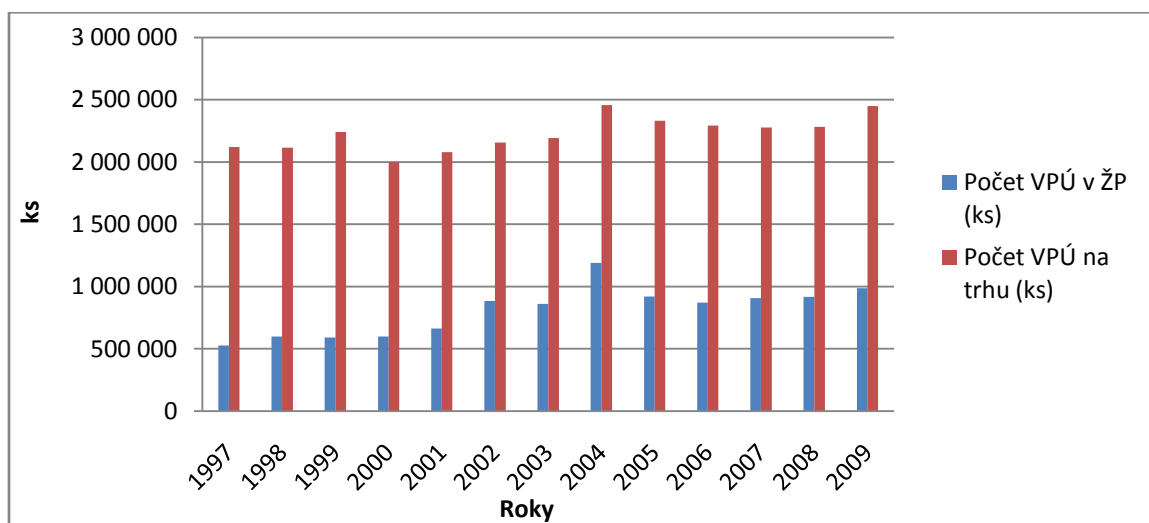
Zdroj: Výroční zprávy ČAP 1999 - 2009

Za zvláštnost životního pojištění můžeme považovat to, že na jednu pojistnou smlouvu se může vyřídit jen jedna pojistná událost. Zatímco u neživotního pojištění se na jednu pojistnou smlouvu může vyřídit několik pojistných událostí a to podle vzniku škody. Proto při vyřízení pojistné události v životním pojištění nám rovnou zaniká i pojištění..

Celkový počet vyřízených pojistných událostí od roku 1997 neklesl pod hranici 2 milionů, kdy větší podíl na tomto čísle doposud mělo neživotní pojištění.

S počtem vyřízených pojistných událostí přímo souvisejí i pojistné podvody. Celosvětové statistiky uvádějí, že přibližně 14% všech pojistných událostí může vykazovat příznaky pojistných podvodů. Obecně se s pojistnými podvody nejčastěji setkáváme v neživotním pojištění, převážně v oblasti pojištění motorových vozidel nebo také v pojištění domácností či staveb. V životním pojištění nejsou pojistné podvody tak časté, přesto i zde se s nimi můžeme setkat.

Ukazatele počtu vyřízených pojistných událostí je dobré doplnit o vyplacené pojistné plnění, protože samotný indikátor počtu vyřízených pojistných událostí říká, kolik za daný rok bylo vyřízeno pojistných událostí, ale už nevíme, na jakou částku byly tyto pojistné události oceněny.

Graf 4.6 Počet vyřízených pojistných událostí

Zdroj: Výroční zprávy ČAP 1999 – 2009

4.7 Průměrné pojistné na jednu pojistnou smlouvu

Průměrné pojistné na jednu pojistnou smlouvu se vypočítá podle vzorce 3.3 a vyjadřuje, jaká výše hrubého předepsaného pojistného připadá na jednu uzavřenou pojistnou smlouvu. Ukazatel je tedy ovlivněn vývojem těchto dvou ukazatelů a jeho výše je závislá na tempu růstu každého z nich. Jestliže například předepsané pojistné roste rychleji než počet uzavřených smluv, tak průměrné pojistné na jednu pojistnou smlouvu bude vyšší.

Tab. 4.9 Průměrné předepsané pojistné na 1 pojistnou smlouvu

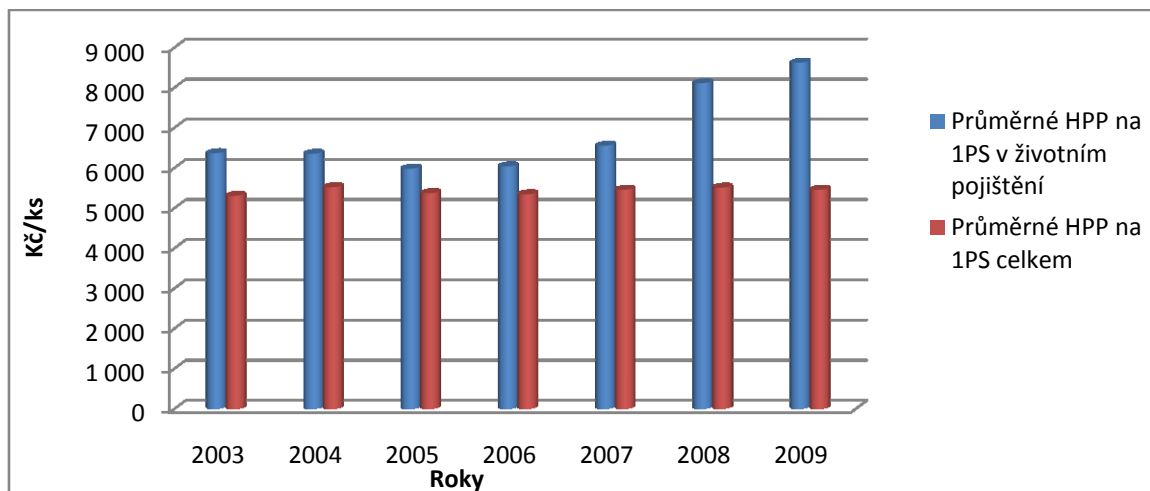
Rok	Průměrné HPP na 1PS (Kč/ks)	
	Životní pojištění	Celkem
2003	6 371	5 308
2004	6 355	5 524
2005	5 984	5 375
2006	6 042	5 346
2007	6 556	5 459
2008	8 115	5 513
2009	8 624	5 458

Zdroj: Výroční zprávy ČAP 2003 - 2009

Za sledované období, které je znázorněno v tabulce 4.9 a následně i v grafu 4.7 můžeme pozorovat, že hodnota tohoto ukazatele za životní pojištění se i po menším propadu v roce 2005 a 2006 vyvíjí stále rostoucím tempem. V roce 2009 předepsané pojistné na jednu pojistnou smlouvu v životním pojištění činilo 8 624 Kč.

Hodnoty průměrného hrubého předepsaného pojistného na jednu pojistnou smlouvu za životní i neživotní pojištění celkem se vyvíjely kolísavým tempem většinou okolo hranice 5 500 Kč.

Obrázek 4.7 Průměrné pojistné na jednu pojistnou smlouvu

Zdroj: Výroční zprávy ČAP 2003 - 2009

4.8 Průměrné pojistné plnění na jednu pojistnou událost

Tento ukazatel vyjadřuje, jaká průměrná částka pojistného plnění připadá na jednu pojistnou událost. Vypočítá se podle vzorce 3.4 a jako u předcházejícího ukazatele se poměrují dva dílčí ukazatele hodnotící úroveň pojistného trhu.

Tab. 4.10 Průměrné vyplacené pojistné plnění na jednu pojistnou událost

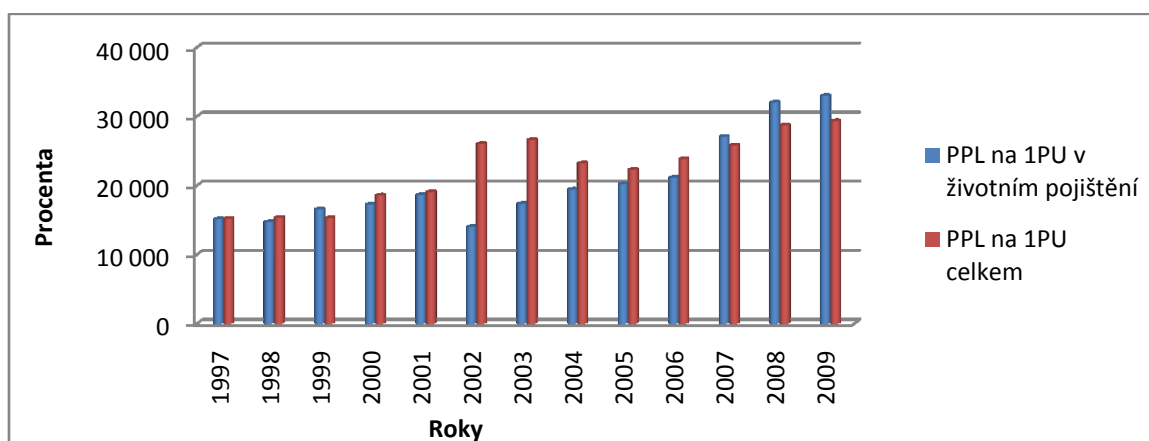
Rok	VPP na 1PU v životním pojištění (Kč/ks)	VPP na 1PU celkem (Kč/ks)
1997	15 138	15 193
1998	14 702	15 354
1999	16 567	15 292
2000	17 242	18 574
2001	18 620	19 041
2002	14 016	26 023
2003	17 341	26 602
2004	19 416	23 210
2005	20 219	22 278
2006	21 137	23 823
2007	27 071	25 797
2008	32 018	28 726
2009	32 980	29 328

Zdroj: Výroční zprávy ČAP 1999 - 2009

Z tabulky 4.10 snadno vyčteme, že průměrné pojistné plnění na jednu pojistnou událost za analyzované období roste. Výjimky tvoří rok 1998 a 2002, kdy hodnota ukazatele oproti předcházejícímu roku klesla.

Průměrné pojistné plnění na 1 pojistnou událost zaznamenává za sledované období od roku 1997, kdy pojistné činilo 15 138 Kč do roku 2009, kdy průměrné pojistné na jednu pojistnou událost v životním pojištění dosahovalo necelých 33 000 Kč, dvojnásobný nárůst. Tento fakt není pro pojistitele vůbec příznivý, protože pojistné plnění pro ně představuje výdaj. Jako příčinu růstu tohoto ukazatele můžeme považovat stále se zvyšující životní úroveň a jiné nároky na ekonomické zabezpečení pojištěného nebo jeho rodiny, které se odráží ve výši pojistných částek a vyšším pojistném plnění.

Graf 4.8 Průměrné pojistné plnění na jednu pojistnou událost

Zdroj: Výroční zprávy ČAP 1997 – 2009

4.9 Průměrné hrubé předepsané pojistné na jednoho obyvatele

Tento ukazatel vypovídá o tom, kolik předepsaného pojistného připadne na jednoho obyvatele dané země. Hodnota ukazatele je závislá na vývoji jak počtu obyvatel, tak předepsaného pojistného. Zatímco počet obyvatel od roku 1997 nezaznamenal žádnou velkou změnu ve svém vývoji, o čemž se můžeme přesvědčit v příloze č. 2, hrubé předepsané pojistné, a to hlavně v životním pojištění, zaznamenalo rychlý růst. Z tohoto důvodu bude v našem případě veškerý nárůst zapříčiněn vývojem předepsaného pojistného.

Tab. 4.11 Průměrné hrubé předepsané pojistné na jednoho obyvatele

Rok	Průměrné HPP na 1 obyvatele	
	Životní pojištění	Celkem
1997	1 232	4 623
1998	1 467	5 358
1999	1 938	6 075
2000	2 218	6 749
2001	2 771	7 760
2002	3 348	8 671
2003	4 027	10 247
2004	4 325	10 914
2005	4 385	11 307
2006	4 591	11 705
2007	5 213	12 557
2008	5 435	13 103
2009	5 728	13 458

Zdroj: Výroční zprávy ČAP 1999 - 2009

Jak je zřetelné z tabulky 4.11, ukazatel průměrného předepsaného pojistného na jednoho obyvatele zaznamenával nárůst. Od roku 1997 se tento ukazatel v životním pojištění zvýšil 4,65 krát z původní hodnoty 1 232 Kč na hodnotu 5 728 Kč, kterou vykazoval v roce 2009. Podobné zvýšení bylo zaznamenáno i u průměrného hrubého předepsaného pojistného na jednoho obyvatele za životní i neživotní pojištění celkem a to z hodnoty 4 623 Kč v roce 1997 na hodnotu 13 458 Kč v roce 2009.

4.10 Počet komerčních pojišťoven

Přijetím zákona o pojišťovnictví v roce 1991 byla ukončena éra monopolu a byly nastoleny nové podmínky vstupu komerčních pojišťoven na pojistný trh. Jejich počet se každým rokem zvyšoval, do roku 1995 rostl v průměru o 8 pojišťoven ročně, poté se nárůst zpomalil, ale nepřestal viz Čejková (2002). V roce 1997, jak zobrazuje tabulka 4.12, se celkový počet pojišťoven na trhu zvýšil na 40 pojišťoven, z čehož 4 pojišťovny byly čistě životní a další pojišťovny se řadí mezi neživotní nebo univerzální, které nabízejí pojištění životního i neživotního charakteru.

Tab. 4.12 Počet komerčních pojišťoven

Rok	Životní pojišťovny (ks)	Neživotní pojišťovny (ks)	Univerzální pojišťovny (ks)	Celkem (ks)
1997	4	18	18	40
1998	5	19	17	41
1999	3	21	18	42
2000	3	20	18	41
2001	3	23	17	43
2002	3	22	17	42
2003	3	23	16	42
2004	3	21	16	40
2005	5	23	17	45
2006	6	27	16	49
2007	6	29	17	52
2008	7	29	17	53
2009	7	29	16	52

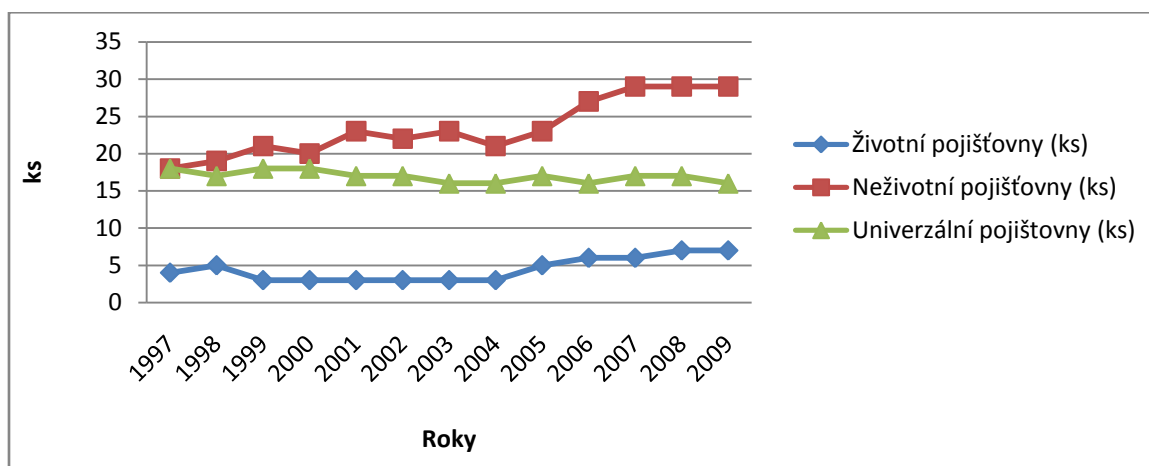
Zdroj: Výroční zprávy ČAP 1999 - 2009

V roce 1998 se ještě počet životních pojišťoven zvýšil na 5, ale od roku 1999 do roku 2004 se ustálil na 3. V roce 1999 se začaly rozšiřovat a inovovat pojistné produkty a zkvalitňovat pojistná ochrana. Tento trend pokračoval i v dalších letech. Právě ukazatel počtu komerčních pojišťoven udává velikost a rozmanitost trhu a to z jednoho prostého důvodu, čím větší tlak konkurence, tím větší tlak na kvalitu služeb a nízkou cenu pojistných produktů.

Jak již bylo zmíněno v předcházejícím odstavci, počet životních pojišťoven se po dobu šesti let nezměnil. K obratu došlo až v roce 2005, kdy se jejich počet zvýšil na 5. Důvodem nebylo nic jiného než vstup České republiky do Evropské unie v květnu 2004. Tento krok, kdy se naše země stala součástí Evropské unie, umožnil českým pojistitelům vstup na jednotný pojistný trh, ale současně byl také povolen vstup zahraničním pojistitelům na český pojistný trh. Toto číslo ale nemůžeme považovat za konečné. V roce 2009 na českém pojistném trhu působilo 52 pojišťoven, z toho 7 v oblasti životního pojištění.

Za zmínku by ještě stálo, že v průběhu roku 2008 byla vydána první licence pro zajišťovnu na českém pojistném trhu, kterou se stala VIG RE zajišťovna, a.s. a která je stále jedinou zajišťovnou u nás.

Graf 4.9 Počet komerčních pojišťoven

Zdroj: Výroční zprávy ČAP 1999 – 2009

4.11 Koncentrace pojistného trhu

Koncentrace pojistného trhu vypovídá o tom, jaké jsou podíly pojišťoven na předepsaném pojistném.

Hodnotit budeme koncentraci největší pojišťovny, dále pak zjistíme podíl skupin největších pojišťoven na trhu.

Do roku 1990 byl na našem území monopol jediné pojišťovny a její podíl na trhu byl 100 %. Veškeré přijaté pojistné bylo tedy koncentrováno u jedné pojišťovny. V následujícím roce, po přijetí Zákona o pojišťovnictví na území České republiky, začaly působit 3 pojišťovny a podíl České pojišťovny na trhu se začal pomalu snižovat.

V průběhu sledovaného období od roku 1997 do roku 2009 vývoj ukazatele koncentrace pojistného trhu můžeme považovat za velice příznivý.

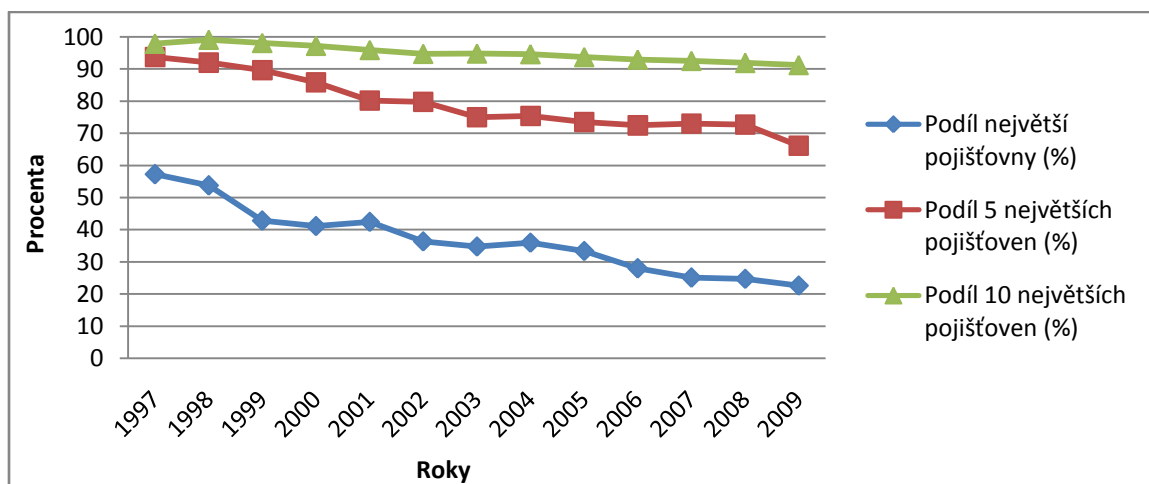
Podíl 10 největších pojišťoven na předepsaném pojistném klesl z hodnoty 99,18 % až na hodnotu 91,27 %. Ještě větší skok jsme zaznamenali v podílu 5 největších pojišťoven, kdy se hodnota koncentrace pojistného trhu v oblasti životního pojištění od roku 1997 snížila až o 27,58 %.

Tab. 4.13 Koncentrace pojistného trhu (%)

Rok	Podíl největší pojišťovny	Podíl 5 největších pojišťoven	Podíl 10 největších pojišťoven
1997	57,25	93,76	97,92
1998	53,75	92,03	99,18
1999	42,80	89,69	98,16
2000	41,18	85,92	97,28
2001	42,46	80,22	95,97
2002	36,35	79,82	94,78
2003	34,75	75,04	94,85
2004	35,95	75,42	94,69
2005	33,40	73,52	93,76
2006	27,96	72,51	92,97
2007	25,06	73,07	92,59
2008	24,70	72,73	91,95
2009	22,58	66,18	91,27

Zdroj: Výroční zprávy ČAP 1999 – 2009

Graf 4.10 Koncentrace pojistného trhu životního pojištění v ČR

Zdroj: Výroční zprávy ČAP 1999 – 2009

Podíváme-li se na tabulku 4.13 a přílohu č. 3, zjistíme, že dominantní postavení na trhu s životním pojištěním stále patří České pojišťovně a.s., i když se její podíl na předepsaném pojistném snížil z hodnoty 57,25 % vykazované v roce 1997, až na hodnotu 22,58 % náležící roku 2009.

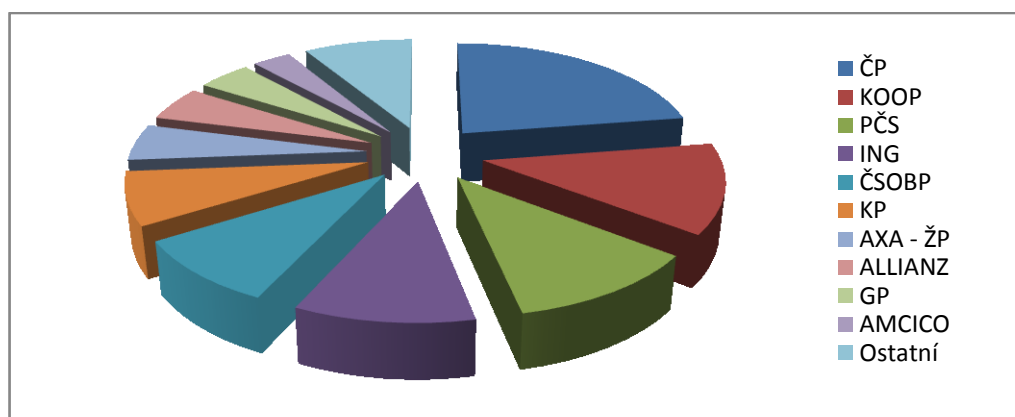
Další tři nejsilnější pojišťovny, mezi které řadíme pojišťovnu Kooperativu, Pojišťovnu České spořitelny a ING pojišťovnu, se svým podílem na předepsaném pojistném příliš neliší. Jejich podíly předepsaného pojistného na pojistném trhu se v roce 2009 pohybují od 12 do 10 %. Zbytku komerčních pojišťoven se připisují podíly nižší jak 10 %.

Tab. 4.14 Koncentrace pojišťoven na trhu působících v oblasti ŽP za rok 2009

Název pojišťovny	Předepsané pojistné v ŽP (tis. Kč)	Podíl pojišťoven na hrubé předepsané pojistné (%)
ČP	13 600 470	22,58
KOOP	7 696 131	12,78
PČS	6 855 813	11,38
ING	6 145 090	10,20
ČSOBP	5 564 376	9,24
KP	4 558 373	7,57
AXA – ŽP	3 138 024	5,21
ALLIANZ	2 986 402	4,96
GP	2 584 117	4,29
AMCICO	1 840 341	3,06
ČPP	1 678 077	2,79
UNIQA	1 196 515	1,99
AVIVA	797 246	1,32
AEGON	671 362	1,11
VICTORIA	324 887	0,57
WÜST-ŽP	287 290	0,48
CARDIF	248 653	0,41
HVP	11 846	0,02
MAXIMA	927	0,00
Celkem ČAP	60 185 940	99,93
Celkem ČR	60 230 225	100,00

Zdroj: Výroční zpráva ČAP 2009

Graf 4.11 Koncentrace pojišťoven v životním pojištění

Zdroj: Výroční zpráva ČAP 2009

V dalších letech můžeme ve vývoji tohoto ukazatele vidět pokračující snižování, což je příznivý jev. Vývoj koncentrace pojistného trhu postupně směřuje k hodnotám běžným

v Evropské unii, kdy podíl 5 největších pojišťoven na předepsaném pojistném v EU je 40% a 10 největších pojišťoven je něco málo přes 50 %.

4.12 Počet zaměstnanců v pojišťovnictví

Obecně lze říci, že zvyšující se počet komerčních pojišťoven s sebou ponese nová pracovní místa a tím pádem se bude zvyšovat i počet zaměstnanců v této oblasti. Bylo tomu tak od roku 1991 do roku 1999, kdy se počet zaměstnanců v pojišťovnictví za celou Českou republiku vyšplhal z 8 596 až na číslo 16 384, což znamenalo 90,6 % nárůst.

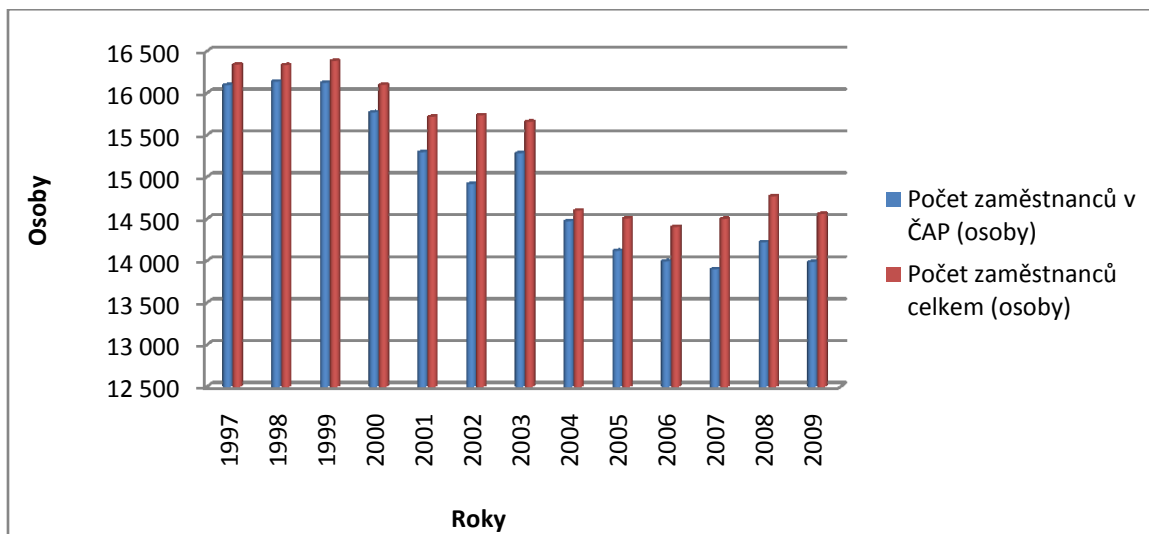
Zvyšující se počet pojištění, které lze sjednat pouze prostřednictvím internetu a s celkovou modernizací informačních systémů, kdy spoustu práci místo lidí zastanou počítače, vede k tomu, že počet zaměstnanců v pojišťovnictví se rok od roku snižuje. V roce 2009 v oblasti pojišťovacích služeb v České republice pracovalo jen 14 559 osob, což je pokles oproti roku 1999 o 11,14 %. Vývoj zaměstnanců v pojišťovnictví je zobrazen v tabulce 4.15. Informace jsou pro větší přehlednost uvedeny rovněž do grafu 4.12.

Tab. 4.15 Počet zaměstnanců (osoby)

Rok	Počet zaměstnanců	
	Členských pojišťoven ČAP	Celkem
1997	16 094	16 340
1998	16 137	16 334
1999	16 123	16 384
2000	15 771	16 100
2001	15 295	15 718
2002	14 915	15 735
2003	15 283	15 658
2004	14 473	14 600
2005	14 120	14 506
2006	13 994	14 406
2007	13 900	14 501
2008	14 221	14 770
2009	13 986	14 559

Zdroj: Výroční zprávy ČAP 1999 – 2009

Graf 4.12 Počet zaměstnanců v pojišťovnictví

Zdroj: Výroční zprávy ČAP 1999 - 2009

Rozlišení, kolik zaměstnanců pracuje v oblasti životního a kolik v oblasti neživotního pojištění, je v podstatě nemožné. Proto je do tabulek uveden jen celkový počet zaměstnanců za celou Českou republiku a počet zaměstnanců pracujících pro členské pojišťovny České asociace pojišťoven.

5 Závěr

Cílem bakalářské práce, jak již bylo řečeno v úvodu, je analýza pojistného trhu v oblasti životního pojištění v České republice, pomocí ukazatelů hodnotící úroveň tohoto trhu.

Podíl životního pojištění na pojistném trhu je oproti neživotnímu pojištění stále menší, ale jeho dynamika růstu v posledních letech je mnohem rychlejší než u neživotního pojištění. Proto není divu, že se životní pojištění postupně blíží poměrům běžným v Evropě, avšak jejich hodnota zdaleka ještě nedosahuje.

Abychom potvrdili tato dosavadní tvrzení, byla v bakalářské práci provedena analýza trhu pomocí kvantitativních a kvalitativních ukazatelů.

První kvalitativní ukazatel, kterým je analyzován pojistný trh, je škodovost. Pro vývoj tohoto ukazatele je příznivé, aby byl co nejnižší. Od roku 1997 do roku 2003 jsme zaznamenali jeho požadovaný vývoj, kdy hodnota škodovosti klesla z 62,95 % na 36,27 %. V dalších letech se ukazatel vyvíjel kolísavým tempem a v roce 2009 dosahoval hodnoty 54,81 %. Tento nárůst je zapříčiněn růstem výdajů na pojistná plnění.

Pojištěnost je druhým a posledním indikátorem, patřícím do skupiny kvalitativních ukazatelů. Pojištěnost v životním pojištění je oproti oblasti neživotního pojištění nízká. Do roku 2000 dokonce nepřekročila 1 %. Pak začala postupně růst, což bylo zapříčiněno větší dynamikou růstu předepsaného pojistného v této oblasti, kdy životní pojištění získávalo na své oblibě. Od roku 2004 došlo k menšímu poklesu, který byl způsoben rychlejší růstem HDP po vstupu České republiky do Evropské unie. Od roku 2007 ovšem hodnota pojištěnosti zase roste. Pokud nedojde k nějaké významné neočekávané události, tento růst se předpokládá i v dalších letech.

Nyní přejdeme do skupiny kvantitativních ukazatelů a hned prvním a nejvýznamnějším ukazatelem vůbec je předepsané pojistné. U tohoto indikátoru v oblasti životního pojištění docházelo ke každoročnímu růstu, což je pro pojistný trh velice příznivé. V roce 2009 předepsané pojistné za životní pojištění činilo 60 185 940 tis. Kč, což je to 4,74 krát vyšší hodnota oproti roku 1997. K takovému vývoji hlavně přispělo uvedení nových pojistných produktů na trh, daňové výhody při uzavření pojistné smlouvy v životním pojištění a celková rostoucí obliba životního pojištění.

U ukazatele hrubého předepsaného pojistného jsou obvykle sledovány i jeho průměrné hodnoty, jako je hrubé předepsané pojistné na jednu pojistnou smlouvu a průměrné hrubé předepsané pojistné na jednoho obyvatele.

Jestliže byl u výše uvedených ukazatelů konstatován pozitivní vývoj, u vyplaceného pojistného plnění to tvrdit nelze. Ukazatel vyplaceného pojistného plnění by se měl rok od roku snižovat a jeho hodnota by měla být co nejnižší, ale skutečnost byla jiná a vyplacené pojistné plnění v životním pojištění se každým rokem zvyšovalo.

U tohoto ukazatele byla doplněna jeho průměrná hodnota a to průměrné pojistné plnění na jednu pojistnou událost.

Počet uzavřených pojistných smluv je jeden ze dvou ukazatelů zmiňovaných na začátku kapitoly, který je zobrazený jen v sedmiletém období a to kvůli nedostupnosti dat do roku 2003. Druhým ukazatelem je pak průměrné hrubé předepsané pojistné na jednu pojistnou smlouvu.

Vývoj ukazatele počtu pojistných smluv není nijak „dramatický“. Do roku 2007 se jeho hodnota zvyšovala, ale od roku 2008 klesá.

Počet vyřízených pojistných událostí je dalším indikátorem patřící do skupiny kvantitativních ukazatelů. Hodnota ukazatele za analyzované období vesměs rostla místo toho aby se pohybovala žádoucím směrem a klesala.

Ukazatel počtu komerčních pojišťoven v životním pojištění po šesti letech vzrostl a to hned rok po vstupu České republiky do Evropské unie. Tento vývoj je příznivý, protože čím více komerčních pojišťoven působí na pojistném trhu, tím větší konkurence mezi pojistiteli panuje, a proto dochází ke zlepšení podmínek pro potencionální pojistníky.

Podle výsledků ukazatele koncentrace pojistného trhu s životním pojištěním zde můžeme hovořit jako o koncentrovaném trhu. Podíl 5 největších pojišťoven v roce 2009 dosahoval hodnoty 66,18 % a podíl 10 největších pojišťoven 91,27 %.

Počet zaměstnanců v pojišťovnictví se za analyzované období snížil, což je pozitivní vývoj, protože stále na českém pojistném trhu pracuje více lidí, než je průměr v zemích EU.

Zhodnotíme-li trh z obecného hlediska, můžeme konstatovat, že český pojistný trh je relativně stabilní, bezpečný a stále se rozvíjející, což je velice dobrá perspektiva. Pojišťovny nabízejí širokou škálu pojistných produktů, které pro potřeby svých klientů různě kombinují, rozšiřují a jejich samotná úroveň se také neustále zvyšuje.

V roce 2004 po vstupu České republiky do Evropské unie se český pojistný trh stal součástí Jednotného pojišťovacího trhu a na trhu se začaly objevovat nové pojišťovny, produkty atd. což vedlo částečně ke zvýšení jeho úrovně. Ale již před vstupem do Evropské unie se český pojistný trh mohl pochlubit svou poměrně vysokou úrovní, což dokazují i uvedené ukazatele, které jsou součástí této práce.

Seznam použité literatury

a) Knižní publikace

- [1] ČEJKOVÁ, V. *Pojistný trh*. 1. vyd. Praha: GRADA Publishing, 2002. 120 s. ISBN 80-247-0137-5.
- [2] DAŇHEL, J. a kolektiv. *Pojistná teorie*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2005. 329 s. ISBN 80-86419-84-3.
- [3] DUCHÁČKOVÁ, E.; DAŇHEL, J. *Teorie pojistných trhů*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2010. 216 s. ISBN 978-80-7431-015-7.
- [4] DUCHÁČKOVÁ, E. *Principy pojištění a pojišтовnictví*. 3. vyd. Praha: Ekopress, 2009. 224 s. ISBN 80-86119-92-0.
- [5] MAJTÁNOVÁ, A.; DAŇHEL, J.; DUCHÁČKOVÁ, E.; KAFKOVÁ, E. *Pojišтовnictví – Teorie a praxe*. 1. vyd. Praha: Ekopress, 2006. 282 s. ISBN 80-86929-19-1.

b) Elektronická publikace

- [1] ČESKÁ ASOCIACE POJIŠŤOVEN [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.cap.cz/>>.
- [2] ČESKÁ ASOCIACE POJIŠŤOVEN. Výroční zprávy 1999 – 2009 [online]. Dostupné z WWW: <http://www.cap.cz/ItemF.aspx?list=DOKUMENTY_01&view=pro+web+V%3%bdro%4%8dn%3%ad+zpr%3%a1vy>.
- [3] ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.cnb.cz/cs/index.html>>.
- [4] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/home>>.
- [5] LHOTSKÁ, Marie. Vývoj pojistného trhu odpovídá předchozímu trendu. *O pojištění.cz* [online]. 2011, únor [cit. 2011-05-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.opojisteni.cz/ekonomika/vyvoj-trhu/vyvoj-pojistneho-trhu-odpovida-predchozimu-trendu/>>.
- [6] MINISTERSTVO FINANCÍ ČR [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/>>.

- [7] Zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví. *Business center.cz* [online]. 2009. Dostupné z WWW: <<http://business.center.cz/business/pravo/zakony/pojistovnictvi-2009-277/>>.
- [8] Zákon č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí. *Podnikatel.cz* [online]. 2003. Dostupné z WWW: <<http://www.podnikatel.cz/zakony/zakon-c-38-2004-sb-o-pojistovacich-zprostredkovatelich-a-samostatnych-likvidatorech-pojistnych-udalosti/cele-zneni/>>.
- [9] Zákon č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů. *Business center.cz* [online]. 2004. Dostupné z WWW: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/pojistna_smlouva/>.

Seznam zkratek

a.s.	akciová společnost
AEGON	AEGON Pojišťovna, a.s.
ALLIANZ	Allianz pojišťovna, a.s.
AMCICO	Amcico pojišťovna a.s.
apod.	a podobně
AVIVA	Aviva životní pojišťovna, a.s.
AXA-ŽP	AXA životní pojišťovna a.s.
CARDIF	POJIŠŤOVNA CARDIF PRO VITA, a.s.
ČAP	Česká asociace pojišťoven
ČP	Česká pojišťovna a.s.
ČPP	Česká podnikatelská pojišťovna, a.s., Vienna Insurance Group
ČR	Česká republika
ČSOBP	ČSOB Pojišťovna, a.s., člen holdingu ČSOB
ČSÚ	Český statistický úřad
EU	Evropská unie
GP	Generali Pojišťovna a.s.
HDP	hrubý domácí produkt
HPP	hrubé předepsané pojistné
HVP	Hasičská vzájemná pojišťovna, a.s.
ING	ING Životní pojišťovna N.V., pobočka pro Českou republiku
KOOP	Kooperativa, a.s., Vienna Insurance Group
KP	Komerční pojišťovna, a.s.
ks	kusy
MAXIMA	MAXIMA pojišťovna, a.s.
mld.	miliard
PČS	Pojišťovna České spořitelny, a.s., Vienna Insurance Group
PO	počet obyvatel
PPL	vyplacené pojistné plnění
PS	počet pojistných smluv
PU	počet pojistných událostí
tis.	tisíc

UNIQA	UNIQA pojišťovna, a.s.
VICTORIA	VICTORIA VOLKSBANKEN pojišťovna, a.s.
VPÚ	vyřízené pojistné události
WÜST-ŽP	Wüstenrot pojišťovna a.s.
ŽP	životní pojištění

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji že,

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická Univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne

.....
Tereza Látalová

Adresa trvalého pobytu studenta:

Staměřice 84, Dolní Újezd 751 25